

ABONAMENTUL:

Pe an an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2 40

Pentru România și străinătate:

Pe an an . . . 40— franci

Telefon
pe oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 1-a.

INSERȚIUNILE

se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Lee
deschisă costă șirul 20 fil

Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

ROMÂNUL

Semne îngrijitoare.

Paris, 9 Septembrie.

(S.) Mișcarea în favoarea războiului pentru Macedonia se accentuează în Bulgaria. Deșele primite azi dimineață din Sofia scot tot mai mult în evidență caracterul *serios*, mai mult decât amenințator, al agitației poporului bulgar pentru războiul contra turcilor.

Se pare că propunerea contelui Berchtold a venit *prea târziu*, cel puțin în ceea ce privește pe Bulgari. Curentul popular pentru declararea războiului așa de mult dorit să pornit cu atâta forță, cu atâta intensitate, încât va fi o adevărată minune politică dacă *oficialitatea bulgară* va izbuti să-l potolească și de data aceasta.

Dacă ministrul de externe austro-ungar n'ar fi așteptat rezultatul vizitei d-lui Poincaré în Rusia și, animat de dorul menținerii păcii, ar fi făcut propunerea sa de *descentralizare* a Turciei cu o săptămână sau două mai curând, poate că s'ar fi putut preveni agitația războinică din Bulgaria. Scopul definitiv al bulgarilor în politica lor macedoneană este *anexarea* Macedoniei. Cum însă proiectul contelui Berchtold prevede o *descentralizare* prin care se poate ajunge repede la o *autonomie* a Macedoniei, bulgarii cunoșcând din vreme acest proiect ar fi luat o atitudine mai puțin periculoasă pentru pacea generală știind bine că autonomia va conduce în mod fatal la anexarea Macedoniei.

Contele Berchtold nu putea însă să for-

muleze proiectele sale înainte de a cunoaște câtuși de puțin, măcar în parte dacă nu integral, rezultatul tratativelor din Petersburg cu privire la Balcani. Grație unor indiscrețiuni contele Berchtold a aflat că Dubla-Alianța are de gând să facă *propuneri cari ar modifica statutul-quo*. Atunci ministrul austro-ungar și-a dat repede seama de gravitatea acestei hotărâri a Franței și Rusiei, hotărâre luată în timpul vizitei d-lui Poincaré în capitala Rusiei, și a dat lovitura sa diplomatică preîntâmpinând o inițiativă rusă.

Acum trebuie să punem la îndoială succesul propunerii contelui Berchtold. Numai împrejurări cu totul neprevăzute sau o presiune asupra Bulgariei din partea cabinetului din Petersburg ar mai putea împiedica triumful acțiunii războinice din Sofia.

În Serbia nu se observă, până acum, decât o oarecare nervozitate, însoțită de unele măsuri de mobilizare, dar aici situația este departe de a fi așa de alarmantă ca în Bulgaria. *Cheia situației* este acum Sofia după cum acum patru ani, în toamna anului 1908 cu prilejul crizei anexării Bosniei și Herțegovinei, era Belgradul. Să vedem dacă pacea va rămâne neturburată și de data aceasta! Bulgaria joacă acum rolul de căpetenie în Balcani, Serbia se va conduce după atitudinea statului bulgar.

Intrevederea dela Buchlau între contele Berchtold, care joacă acum un rol eminent, și cancelarul Bethmann-Hollweg a stabilit, cum era de altfel de așteptat, o perfectă *armonie* între cele două mari puteri germane. Fără îndoială că subiectul principal al conversațiilor dela Buchlau a fost: grava situație

din Balcani. S'a discutat, fără îndoială, și asupra *atitudinii României*, dela care atârna așa de mult pacea sau războiul și care ține acum *balanța* situației în mână.

În cercurile diplomatice ale Triplei-Alianțe se crede că întrevederea dela Buchlau are o importanță deosebită și în ceea ce privește propunerea făcută puterilor de către contele Berchtold. Este interesant însă de constatat că presa *italiană*, totdeauna geloasă de succesele diplomației austriace, micșorează importanța conversațiilor dela Buchlau spunând că Germania nu va putea nici ea asigura succesul inițiativei contelui Berchtold și de altfel nici nu ar fi dispusă a se angaja într-o întreprindere diplomatică așa de riscată.

În orice caz soarta propunerii contelui Berchtold devine din ce în ce mai nesigură pe măsură ce cabinetele marilor puteri iau o atitudine tot mai rezervată față de această propunere și pe măsură ce șansele menținerii păcii scad.

Mai sunt însă și alte numeroase simptome cari ne fac să credem că situația externă este foarte îngrijitoare.

Vizita împăratului Wilhelm II în Elveția a avut ca scop dacă nu câștigarea acestei libere republici pentru politica germană cel puțin asigurarea că Elveția, într'un viitor mare conflict european va rămâne *neutră*, conform principiilor sale de drept internațional. Toasturile cari au fost pronunțate la Berna precum și conversațiile din Zürich a-deverese în de-ajuns aceasta. De altfel este semnificativ că împăratul Wilhelm II a ur-

După un an.

De AL. CIURA.

Maestrului care s'a dus...

I.

Se împlinește anul chiar acum, când iau condeiul în mână, și încerc zădărnice să-mi strâng amintirile într'un mănunchiu.

Era a doua zi a marelui praznic din Blai; o lăure imensă românească, cum nu mai văzuse acest tângușor decât odată doar, într'o clipă, a cărei sfințenie s'a înestreat pentru totdeauna, cu litere de aur, în cartea neamului.

Văd și acum, ca într'o îndepărtată proiecție de cinematograful amestecul de oameni, apărând și disparând pe ecranul alb, mă văd și pe mine, și-mi vine totuși să mă îndoiesc, dacă am trăit aievea clipele acelea, ori le-am vădit numai într'o minunată noapte de vară.

„Visul unei nopți de vară” — spuneam maestrului Caragiale, așa o să intitulez eu impresiile acestor zile de praznic.

Și Maestrul își ridică degetul, corectându-mă:

— Băte, să fii exact... Spune-i mai bine: „Visul aor *trei* nopți de vară...”

Și Maestrul spunea adevărul.

Trei zile și trei nopți am petrecut în neprețuita lui tovărășie, și în clipele acele de voie bună, nu ne trecea nici unuia prin minte că pe-

treceam cele din urmă momente alături de cea mai strălucită figură a literaturii române contemporane.

*

Chipurile fugare de pe ecranul alb al cinematografului se destramă, se risipesc, ca o ceată ușoară, când se deschide geana dimineții.

De câte ori încerci mâhnirea după un vis frumos risipit în zori. Închizi ochii, încerci să-l readuci, să-l amăgești, dar el nu te mai ascultă și se ridică în slava, fălfâind tot mai lin aripile lui de mătăasă.

Așa mi s'au împrăștiat și impresiile celor trei zile mari, într'un haos, într'o vâltoare, din care valurile aruncă la suprafață abia din când în când câte o imagine mai clară.

Chipul Maestrului mi se deslusește într'o apoteoză duioasă de asfințit —

Din noaptea vesniciei uitării
În care toate curg...

Îl vad în vâlmașala din piață, când eu defilez conductului etnografic. Flăcăi și fete trec mândri în port de sărbătoare, cu steaguri albastre, într'o revărsare îndărătnică și îndelungă.

Maestrul își potrivise mai bine ochilarii, ceta adâncă dela îmbinarea sprâncenelor se netezi, ca mângăiată de o atingere caldă, și deodată ochii își pierdură firea lor obișnuită,

ce ascunde săgeți de ironie în adâncuri. O perdea de lacrimi îi acoperi și el își lua ochilarii în mână.

— Ce zici, Măestre?

El nu răspunse nimic, el întinse mâna dreaptă într'un gest maestros spre revărsarea lumii de țărani.

— Să nu vă tânguți, mă, *acolo-i* puterea...

Și privia extaziat pe urma flăcăilor, ce treceau hăulind, în zornet de vioare.

În clipa aceea era de nerecunoscut. Nu mai era nici urmă de zimbetul lui Democrit în figura lui; era ca un Apollo fără tolbă și fără săgeți, ca un Ico fără fulgere...

Și mi-a venit în minte un șir din Juvenal, în care se spune că inima satiricilor e mai flexibilă ca a mulțor altora.

El, care sbiețise cu atâta neîndurare pe toți conii Leonida, Ipingeștii și Venturiani, rămânea desarmat în fața *poporului*, a muncitorilor, cari poartă greul luptei pentru trai și se opintese sub povara atâtor greutăți fără nume...

Niciodată săgețile acestui dibaciu areș nu au atins oameni din popor, și acum își mărturisise, fără voia lui, slăbiciunea sufletului său ales, pentru milioanele muncitorimei, ce se pierd în negura uitării și a tăcerii.

*

La banchetul presei Maestrul era de o nătate rară.

mărit manevrele armatei elvețiene cu cea mai mare atențiune.

La toate acestea se adaugă nervositatea presei franceze și a celei germane. În ultimele zile ziarele franceze, mai cu seamă cele naționaliste, copriind lungi articole prin cari se examinează situațiunea militară a Franței și cea a Germaniei și se fac *pronosticuri semnificative* pentru viitorul... război. De altfel nici presa germană nu ia o atitudine mai moderată, ceea ce contribuie mult la iritarea spiritelor. Ar fi timpul suprem ca *marile puteri* să dea *ele* exemplul d'întâi al unei atitudini pașnice și liniștite, spre a putea convinge de necesitatea păcii popoarele mai mici.

„Unirea” începe în numărul cel mai recent publicarea actelor, cari se referă la atitudinea luată de arhierii bisericești gr.-cat. române față de înființarea diecezei gr.-cat. de Hajdudorog. Primul act, care se dă publicității, este scrisoarea adresată de arhierii români în 10 Nov. n. din Budapesta nunțului apostolic la Viena, a doua zi după faimoasa conferință a episcopilor catolici, în care a fost la ordinea zilei chestia înființării episcopiei gr.-cat. maghiare în legătură cu memorandumul, pe care l-a prezentat guvernul ungar sf. scaun, în care se expuneau modalitățile, după cari se intenționa înființarea acestei episcopii.

Episcopii gr.-cat. români roagă în scrisoarea lor pe nunțul papal să informeze pe sf. scaun „despre Preaumilita noastră rugare, ca anume referitor la dismembrarea unui anumit număr de parohii aparținătoare diecezelor provinciei bisericești greco-române de Alba-Iulia și Făgăraș să nu se iee nici o decizie înainte de a avea părerea episcopilor aparținători acestei provincii eclesiastice”.

Vizita contelui Berchtold la regele Italiei. Ni se anuță, că în curând contele Berchtold va sosi în Raconigi, spre a se prezenta regelui Victor Emanuil al Italiei. Cu această ocaziune contele Berchtold va conferi cu marchizul San Giuliano. Ținând seamă de faptul că conferința celor doi miniștri de externe are loc după înțelegerea dela Buchlau, cercurile competente sunt de părere că în conferința dela Raconigi se va discuta asupra pozițiunii Italiei în tripla alianță.

Moștenitorul de tron la monarhul. Din Viena ni-se telegrafiază, că ieri înainte de amiază moștenitorul de tron Francisc Ferdinand s'a prezentat în audiență la monarhul. Audiența a fost de lungă durată. Moștenitorul de tron a prezentat monarhului raportul său despre decursul marilor manevre din ast an.

Un atac contra moștenitorului de tron. În numărul său de ieri ziarul „Neue Freie Presse” publică un lung articol în care între altele se ocupă cu jertfele reclamate de actualele manevre și, că manevrele finale s'au terminat mai curând decât se stabilise.

Numitul ziar atacă într'un mod neobicit pe moștenitorul de tron, deoarece, afirmă „N. Fr. Pr.”, această abatere s'a făcut la dorința lui, pentru ca să poată participa la deschiderea congresului euharistic actual din Viena.

Ziarul „Zeit” în contra lui Tisza. În numărul său de ieri „Zeit” se ocupă cu decisiul comitetului executiv al opoziției aliate și în legătură cu aceasta și cu situația politică din Ungaria. Între altele numitul ziar serie următoarele:

„...Faptul care agravează situația partidului guvernamental este, că actualmente reforma electorală este cea mai importantă chestie a politicii ungare. În chestia aceasta partidele din opoziție au convenit pe deplin iar comitetul executiv a declarat, că la nici un caz nu va primi o înțelegere referitoare la restricțiunea cadrelor stabilite ale dreptului electoral. Se știe, că azi nimeni nu lucrează cu mai mult zor în scopul restricțiunii acestor cadre, decât Tisza, dușmanul declarat al sufragiului universal. Lukács ar trebui să vadă, că în privința dreptului electoral punctul de vedere al contelui Tisza este mult mai îndepărtat de concepția în această privință a momentului, decât a opoziției.

Opoziția pretinde cu stăruință plecarea contelui Tisza și a lui Lukács. Ce se va întâmpla, deci, cu delegațiunile? Partidul guvernamental nu va putea să aleagă pe membrii delegațiunii numai din sânul partidului guvernamental. Acesta ar fi un ceva foarte gingaș. Să nu se uite că delegațiunea este numai o comisiune parlamentară, la ședințele careia fiecare deputat poate să participe. Din cauza celor amintite se pot întâmpla foarte multe posibilități fatale, câtă vreme din considerare față de politica externă ar fi de dorit, că ședințele delegaționale să decurgă liniștit. Incontestabil, că raportul ce actualmente există între partidul guvernamental și opoziție, e insuportabil”.

Organizarea Slovacilor și presa maghiară.

După serbările din Turócszentmárton, intelectualii slovaci s'au întrunit la băile Luhaciovă din Moravia, unde au discutat, împreună cu frații lor boemi, mijloacele prin care să desrobească poporul slovac din sclăvia culturală și economică în care tânjește, grație grijei preaînalte de care-l învrednicește statul. Adunarea dela băile Luhaciovă a fost anul acesta desebit de succesă. Intelectuali slovaci și cehi de pe întreg cuprinsul locuit de cele două națiuni surori și o mulțime mare de popor a grăbit la locul de înfrățire a sentimentelor. Cea mai însemnată lucrare ce s'a săvârșit aici, a fost hotărârea, adusă cu mare însuflețire, de a face uniunea ceho-slovacă în sensul, ca toate întreprinderile industriale, comerciale, și economice să fie finanțate cu bani de ai Cehilor. Slovacii se obligă adevă să nu-și ia refugiul la capitalurile străine decât numai la capitalurile fraților lor Cehi. Iar bancile mari cehice promit pe de altă parte că vor da tot sprijinul anicilor întreprinderi ale fraților lor.

Fostul deputat naționalist Metodie Bella a desășurat pe larg seria nesfârșită a prigonirilor de tot felul, la care e supus învățământul slovac în școalele din Ungaria. În fiecare paragraf al legii lui Apponyi vezi copita sălbatecă a maghiarizării, a tendinței de a frământa sufletele ungurești din sufletele micuților Slovaci. În Ungaria sunt mai mult de-o mie de școale populare slovacești cu 80.360 de copii slovaci. Dar în școalele acestea copiii nu aud nici o vorbă slovacească. Chiar și studiul religiei sunt siliți să-l învețe în limba maghiară.

Și față de aceste adevăruri, pe cari le cunoaștem atât de bine din dureroase experiențe, ziarele ungurești seriu, vorbind de serbările dela Luhaciovă, că poporul slovac trăiește în me albă în Ungaria, limba și cultura slovacă au atâtea drepturi, cum n'a avut și n'are naționalitate în nici un stat din Europa și că toate strigătele Slovacilor și înreaga lor activitate în colaborare cu Boemii n'are altă țintă, decât să servească idealul național al Slavilor, slavismul.

Programul de muncă al camerei. În 17 l. c. se va întruni prima ședință a camerei. Probabil încă în prima ședință, prim-ministrul Lukács va prezenta camerei proiectul de buget pe anul viitor și tot atunci și noua lege de pensii. După aceea se vor alege membrii delegațiilor și în urmă camera va fi ajurnată până la finea lunii Octomvrie. În Octomvrie sau Noemvrie, premierul Lukács va depune pe biroul camerei,

— Vin și eu cu voi, băeți, că ori cum, gazetarii sunt ei băeți de inimă, dar sunt prosti... Dacă n'ar fi ei, cu iluziile lor, cine ar mai susținea entuziasmul în masse... Ei numesc ca niște dobitoace, își cheltuiesc nervii și rămân frumuseț tot la masa lor redacțională, în vreme ce oamenii slăviți de ei, se ridică din ce în ce mai sus... Atunci apoi, cei mari și puternici nu-și mai aduc aminte de obscurul gazetar, căci munca lui se săvârșește aproape întotdeauna în taină. Gazetarii se ridică arare la suprafață; ei sunt mari și micii anonimi ai atot-stăpânitoarei opinii; ei seriu întotdeauna: „noi credem”, „noi știm cu siguranță” — plural majestic, cum obișnuiesc capetele încoronate. În realitate sunt niște bieti muncitori ai condeului, cari din norocire pentru public — și din nenorocire pentru ei singuri — au și un dram de talent, ce ar putea să iasă la iveală în destulă strălucire, dacă nu s'ar fărâmița în articole fugare și informații incolore. Aparțin și ei castei Homerizilor, dar Pegazul lor are obezi la picioare și aripile lui sunt ciuntite. De aceea Pegazul ia, în cazul de față, rolul umil al unui cal de tramvay, purtând adese sarcini prea de tot grele pentru bielele lui aripi degenerate...

Ajunși în grădina din Veza, Măestrul stringe mâna „tovarășilor de condeiu”, cum spunea el, cu o fină nuanță de ironie, observând în aceeas vreme și zîmbetul nostru de neîncredere.

— Greșiți de astă dată, băeți; nu mai e nici o ironie... Când mă văd între gazetari, îmi

amintesc de vremurile tinereții — vremuri de entuziasm și mizerie — când consumam la zi abia două capușinere și scriam articole, ce nu vedeau lumina tiparului... Voi sunteți eu toții azi mai celebri de cum eram eu pe vremea aceea... Aveți un *nume* — mai mare sau mai puțin ponderabil — aveți un public, ce vă ceteste cu însuflețire. Voi nu vă dați seama de recunoștința publicului ungurean! Eu o cunosc de pe vremea, când redactam „Vatra” cu Coșbuc și cu Slavici... Și, pe urmă, dacă e un talent mai de seamă între voi, el își va face drumul cu siguranță, ori cât de mult ar fi copleșit de greul vietii... Nu sunteți voi azi mai săraci, cum eram eu și eu Eminescu, când seriam încercările tinerești, și când mama lui care ne iubea pe amândoi deopotrivă, ne spunea, să ne lăsăm de mizeria asta mizerabilă...

Dar clipa de intimitate se curmă. Ochiul ager al autorului satiric deosebește la o altă masă, o figură pe plăcui lui; ne parăsește și se atasează lângă *sujet*. Il vedem discutând tot mai aprins, și deslușim cu ușurință o frază a măestrului: „Sunt foarte încântat de cunoștință... să vii mâne la mine... să ne deslușim... între patru ochi... așa un talent, mai rar”...

În curînd ne împrăștiem cu toții spre Câmpul Libertății, unde aveam să azistăm la cel dintâi sbor al lui Vlaicu, în țara noastră.

Măestrul părea ceva mai abătut.

Îmi anunteam de seara trecută, când între-

rupse deodată brusc discuția, cu cuvintele: „Și vedem, ce face Vlaicu”.

Aviatorul dormia întors spre perete, cu fața extraordinar de palidă în reflexul lumânării.

Măestrul l'a sărutat pe frunte și a spus emoționat:

— Ați observat, băeți, cuta dela îmbinare sprincenelor? E semnul distinctiv al oamenilor de geniu... Eu îl cunosc...

Ne-am reslăjit apoi și ne-am pierdut în vâlmășeala miilor de oameni.

Și când pajura măiastră s'a ridicat biruitoare deasupra noastră, când cele douăzeci de mii de oameni au izbucnit într'un uragan de aclamări delirante, după emoția copleșitoare a primelor momente, ne-a venit în minte: „Ce face acum Caragiale?” L'am aflat încă urînd, cu ochii în mână, cu fata crispată, ca de o ședință.

— Ce zici, Măestre?

— Ei, ce să zic, mă? Mai poți să spui ceva în fața acestui gest divin?

Rămase cu mâna întinsă spre asiniț, unde aeroplanul se zărea de abia, ca o rândunică, ce se pierde în zarea albastră-purpurie.

Și două lacrimi se scurgeau încet-încet, pe cutele severe ale feței lui de satiric sexagenar

După informațiile ziarelor guvernamentale și proiectul reformei electorale. Ceiași membri ai cabinetului încă vor înainta camerei o serie de proiecte, a căror rezolvire însă e problematică, date fiind împrejurările politice nefavorabile. Guvernul e de altfel hotărât să facă tot posibilul ca să treacă prin cameră proiectele mai urgente. Măsurile ce le va aplica ședințele camerei față de opoziție, în caz de renitență, vor fi poate și mai drastice decât cele aplicate în Iunie. Dar, după cum reiese din declarațiile de ieri ale lui Lukács, e posibil să dacă nu se va putea stabili pacea între guvern și opoziție, camera va fi ajurnată, îndată după votarea bugetului, pe un timp nedeterminat.

*

Lukács va rămânea. În cercurile politice din Budapesta se comentează viu autograful regal, prin care premierul Lukács e decorat cu o cruce a ordinului Sf. Ștefan. În autograful se accentuează ca motiv al „decorării” „crederea nestrămutată” a M. Sale față de primul-ministrul Lukács, un lucru ce cu drept cuvânt a umplut de bucurie majoritatea guvernamentală, punând în același timp pe gânduri opoziția, care până mai ieri cerea cu insistență răsturnarea lui Lukács din fruntea guvernului. Ședința opoziției se conving tot mai mult că prezenționile lor de natură personală niciodată nu vor fi împlinite, iar majoritatea a primit, în urma autografului regal, noi îndemnuri de luptă împotriva renitenței cu care amenință opoziția. Guvernul, și în special Lukács, se simte azi mai tare ca oricând. De aceea nu ne vom mira, dacă în proxima sesiune, obstrucția va fi din nou înfrântă. Dar nu credem că lucrurile vor ajunge până aici. E mult mai verosimil că opoziția va ceda în cele din urmă, cu atât mai vârstos că încă înainte de a se cunoaște conținutul autografului regal, s'au ridicat mai multe glasuuri în cari puteai recunoaște dorința de a intra în tratative cu guvernul, pentru a ajunge de acord asupra chestiunilor mai însemnate. Nu știm încă, care anume dintre partidele opoziționiste va încerca mai întâi să stabilească pacea de trecere, dar prevedem că mai curând ori mai târziu bărbații politici ai Ungariei, din oricare partid ar face parte, dar călăuziți de aceleași interese o vor și găsi ușor. Reforma electorală se va creia, dacă nu chiar cu aprobarea fățișă a tuturor partidelor, dar pe placul aproape al tuturor câți au deținut sau dețin încă puterea statului.

SPRE CULME.

Departe în lumea codrilor, la munte,
Vecini cu slava zărilor albastre
Ne-am dus povara grijiilor mărunte
Urzind comoara visurilor noastre.

Ce vis frumos, minunea mea străină!...
Invins de vraja zimbetelor tale,
Urcam setos de-o clipă fără vină
Încet, încet, spre culme scurta cale.

Simțeam că-mi arde flacăra vieții
Mai vie în trup și veșnic răsfrântă,
Trezind avântul sfânt al tinereții
Din somnu-i greu, din pacea lui inocentă.

Și-a fost atunci povestea mai senină...
Cu zvonul blând al doinelor șoptite
Măreată firea în haine de lumină
Ne-a înfrînt strigarea vechilor ispite.

Puteau mirezme dulci, adormitoare,
Și-un blând fior de dragoste curată
Aprins în noi de-a codrilor cântare
Sfințea uitarea noastră fermecată.

L. N. Părvulescu.

Congresul studenților români

— Dela trimisii nostru special. —

ZIUA I.

Ședința de după masa.

Această ședință a fost consacrată organizațiilor studențești de peste hotare. Delegații acestor societăți s'au prezentat rînd pe rînd înaintea congresului fiecare cu rapoarte amănunțite despre activitatea societății lor. Numărul acestor delegații în anul acesta a fost de 16 însinuând aproape 100 de persoane, pe când la primul congres a fost numai de 4. În felul acesta congresul studențesc s'a semnalat ca un for suprem în fața căreia studențimea universitară română de pretutindeni s'a simțit datoră să răspundă asupra modului cum și-a îndeplinit datoria. Această manifestare de disciplină voluntară este un semn de conștiință morală a studențimei române. În chipul acesta congresele viitoare sunt chemate să aducă mari rezultate în orientarea vieții organizațiilor studențești. Congresele vor deveni un organ de control moral în fața căruia fiecare organizație va dori să se prezinte cu ceva. În tot cazul sfășierile nevrednice din sânul studențimei cari se puteau ivi atunci când diversele grupuri se simțeau între ele, nu vor mai fi posibile acum când se va ști că faptele lor sunt văzute de toți colegii de pretutindeni. Iar simțul de emulație în muncă nu poate decât să crească. Am fost martor la discuțiile urmate după citirea rapoartelor societăților din Bucovina și Iași, care și în anul acesta au relevat o admirabilă activitate culturală și socială desfășurată nu numai în sânul societății dar și în mijlocul poporului. Am văzut confuzia care se desemna pe figurile delegaților și a membrilor altor societăți în fața acestor pilde de energie și pot spune că în această privință congresul studențesc a făcut mai mult decât sute de alte îndemnuri scrise în ziare și reviste.

Dintre delegați vorbește cel dintâi dl *Alexandru Topliceșcu* din partea studențimei din Berlin.

Dacă ne-am nita peste hotar, zice d-sa, putem vedea ce poate face o studențime conștientă de menirea ei. Germania își datorește încheierea ei în formidabilul imperiu de astăzi, studențimei sale. În Anglia rolul studențimei e uriaș. În Rusia libertatea și-a câștigat în studențime singurul factor care a putut-o smulge ochii mai groaznic regim de opresiune. Dacă în astfel de țări studențimea vrea un astfel de rol, nu este îngăduit ca la noi popor mic să-și pearză timpul degeaba. În drumul nostru sunt două căi. Politica fără greutăți care duce la situații sigure, ori ideea de abnegație care reclamă jertfe dar care poate duce la ridicarea neamului. Prima cale a fost mult timp urmată. Sunt semne că începem acum să ne îndrumăm spre a doua cale. Să mergem înainte. Nu ne vom servi astfel decât patria a cărei înălțare este finalitatea noastră a tuturor.

Dl Stoica delegat al studențimei din Cluj și Budapesta, rostește o conferință interesantă pe care o dăm într'un rezumat pe cât se poate de complet în cele ce urmează:

Domnilor și fraților,

Vorbesc în numele a celei studențimi care e cea mai mică, cea mai puțină, care poartă cea mai stăruitoare luptă întru strălucirea ei spre bine, în numele studențimei din Ardeal și Ungaria. Voi vorbi cu toată sinceritatea.

S'au ridicat multe învinuiri împotriva noastră, ni s'a pus în seamă o mulțime de neînzăni, am fost declarați că avem o mentalitate hibridă, că nu avem

o cultură temeinică și am fost făcuți răspunzători de neînzăni de viața noastră publică.

Am fost asemănați cu frații din Bucovina, cu studenții din Germania, Anglia, s. a. și n'am fost asemănați cu noi înșine, nu s'a urmărit cu destulă obiectivitate procesul nostru de dezvoltare. Dacă totuși ne aflăm unde suntem nu-i meritul unui conducător și a unei munci bine chibzuite, ci e un rezultat al legii inerției la temelii cărora au stat bunole și primitivele însasiri ale țării noastre: bunul simț și bunăvoința.

Ori cine a aruncat o privire asupra vieții noastre vede disproporția mare între numărul nostru de patru milioane în Ardeal, Ungaria și Maramuraș și pătura intelectuală. Cauza e fiindcă e redusă la profesiunile libere, școlile de stat fiind închise în fața unei conștiințe românești. Industria și comerțul abia încep. Avem 800 de studenți universitari, 500 la seminarii, 400 la școlile normale, 120-130 la școli comerciale și 3500 la licee românești și străine, total aproape 5250 de tineri la carte, care să-și însușească cultura burgheză a veacului nostru. Majoritatea acestor tineri pornește dela sate. Cât de grea e calea dela coarnele plugului până la titlurile universitare numai cine a făcut-o știe. — Din cei 3500 de liceeni, 1200 sunt la institutele românești din Brașov, Blaj, Brad, Năsăud, restul de 2300, două treimi, urmează în licee ungurești. Cu aceasta începe să se caracterizeze nota avlelenoasă a vieții de student.

Micul băiat de țară pornit de acasă brănit cu mâncare din traistă, găzduit cu 4-5 cor. la luna în aerul infect al casei vre-unui pantofar ungur, duce o viață grea, dar stăruința lui moștenită dela părinți învinge. Ajunge să fie pas cu colegii săi.

Ași însă cu lipsa lui de pregătire în mijlocul unei culturi ungurești plină de tendința, germenle naționalismului adas de acasă este uris. În clasele de liceu a tot auzit de eroii unguri Árpád, Taksony și Bodeguz, care au fost sufletul universului, care n'ar fi adus pe acest pământ decât cultura. Și pe încetul sentimentele profesorilor săi îl iau în stăpânire, simte și el ca dânsii. Avânturile sale de mai înainte începe să le considere ca inferioare și caraghioase. Dacă nu intervine altceva să-l abată din drumul greșit, băiatul e pierdut. Din fericire acel ceva, de obicei, intervine. E de ajuns o frază, un gest al profesorului de istorie, o ponegrire a unui erou cum e Iancu, ca în sufletul elevului de cl. VI-a și a VII-a liceală să se trezească toate avânturile ce erau să se stingă. E un „homo rediivus” acest nou tânăr. Dar noua și puternica sa conștiință națională el și-o apără cu aceleași mijloace cum și-o apără pe cea ungurească. Convingerea lui nu e întemeiată pe cunoașterea trecutului și prezentului nostru, pe cunoașterea culturii noastre și a întregii structuri sufletesti.

Cu acest naționalism merge la universitate. Lui i se datorese orbecăielile de mai târziu în viața publică. Cred că numai lipsa de cultură românească se pot atribui neînzăniile noastre politice din anii din urmă.

În astfel de împrejurări rolul societăților noastre universitare și în special a lui **Petru Maior** nu este acelaș cu al societăților surori. Nu voim și nu putem rivaliza cu „Rom. Jună”. Trăim în alte împrejurări sub un regim unde doar pardoseala de pe stradă nu ne este dușmană. Activitate publică trimbițată n'a îndeplinit „Petru Maior”, munca ei a fost făcută. Celor doborâți de lectură românească le-a pus la îndemână pe autorii noștri, celor doborâți de mișcările noastre le-a pus la îndemână aproape toate ziarele și revistele noastre. Și cred ca nu greșesc dacă afirm că mulți dintre cei de cari vorbiam, la societatea noastră și-au câștigat cultura românească. Ne-am năzuit să transformăm mentalitatea hibridă adusă din liceele ungurești, să schimbăm ideea că Petöfi și Arany sunt unitățile de măsură ale literaturii universale și să le înlocuim cu Eminescu, Cosbuc, Caragiade. Am cautat să fim nu o societate ci o școală de îndreptare a lipsurilor din sufletul nostru. Aceasta a fost activitatea trăinică a societății **Petru Maior**.

În costi câțiva ani cari au fost anii comemorărilor, ca activitate literară, s'au ținut conferințe despre Eminescu, Creangă, Andrei Șaguna, s'au ținut prelegeri de geologie și istorie naturală, ținându-se însă seamă de viața și pământul nostru.

Ca punct culminant al serbărilor și comemorărilor trebuie să amintim serbarea aniversării de 50 de ani dela întemeierea Soc. Petru Maior, care a fost serbarea întregii pătri culturale române din Ungaria și Ardeal care în mare parte s'a format aci la această societate. O amintesc și pentru faptul că a participat la ea nobilul boier basarabean care ne iubeste atât de mult, V. Stroescu.

Și totuși n'am lucrat atâta cât trebuia, pentru că ne-a lipsit un spirit conducător. Dela universitatea ungară nu ne putem aștepta la nimic. Catedra de limba

română la cele două universități, după cum ne-a mărturisit prof. Janoso Benedek — un corifeu al maghiarismului — sunt posturi pentru uneltele politice. Când a fost numit Iosif Șegheseu, studențimea a protestat înaintând și un memoriu forurilor universitare. Dar am fost pedepsiți nu numai pe cale universitară ci dați și în judecată tribunalelor civile ca calomniatori.

Din într-un ziar din Ardeal ni s'a asemănat activitatea cu a studenților de pe vremuri. Să nu se uite că generația de la 48 a fost produsul unei inflăcări romantice europene. Generația de la 48 a făcut minune, ea a dat tribuni și centurioni cari au căzut cu arma în mână în taberile lui Iancu și Axente. Toate acestea pentru a întrînsa era vâpăia lui Bărnăuțiu, eroismul lui Iancu, puterile a mână îndrumătoare a lui Șaguna. După stângăceea și surghinirea acestora viața studențească începește. La 1885 avântul pornește iarăși culminând în „republica” de la 1892 care pune în fierbere și o bună parte a lumii politice din Austro-Ungaria. Dar această activitate era rodul unui spirit mare și al unui tovarăș al său. Ea rodul lui Eminescu și Slavici.

Vremile lor însă au trecut, locul entuziasmului singurul bogat în împrejurări între împrejurările noastre l'a luat pensivitatea, rațiunile de stat și s'o spunem drept și timiditatea. Conducătorii neamului nu se mai amesecă în viața studențească. Fără contact între cei ce sunt astăzi și cei ce vor fi mâine, nu se poate produce o mișcare expansivă.

Zorile unor zile mai bune se anunță. Zorile acestea încep cu activitatea de apostol a lui Nicolae Iorga.

Și acum în numele societății „Petru Maior” și al studențimei vă rog ca în desăcurile voastre care nu pot avea alt scop decât: unitatea sufletească a studențimei române, să aveți în vedere pe aceia, cărora năstă nu le-a dat să trăiască pe un pământ liber. Dvoastră sunteți chiagul, din nebuloasa care o formează neamul românesc, noi suntem materia fluidă plutitoare ce tinde înspre acest chiag.

În numele colegilor din Ardeal și Țara Ungurească vă aduc cele mai călduroase urări de izbândă. Să dea bunul Dumnezeu ca din pribeaga și gazoasa nebuloasă să se încheie astrul strălucitor al culturii noastre naționale a cărei lumină să pătrundă neamul întreg.

Cuvântarea dlui Stoica a fost întreruptă de numeroase aplauze, fiind la sfârșit viu felicitat de colegii săi.

Dl Oct. Tarnavski, din partea soc. „Junimea” din Cernăuți:

Constată în cuvinte însuflețite faptul că studențimea română de pretutindeni și-a înțeles de timpuriu chemarea sa de factor esențial în viața neamului. Astăzi vedem aici reprezentanți veniți cu cele mai mari jertfe dela mari depărtări, aceasta este o dovadă foarte încurajătoare. Arată importanța congreselor studențești cari înseamnă o afirmare validă a unității culturale a Românilor. Congresul este pentru îndrumarea activității studențești forul suprem care are chemarea să judece și să primească mărturisirea studenților români de pretutindeni, încurajând munca folositoare și indicând căile alevărare acelor cari dibuiesc încă. La congresul nostru ori ce patimă trebuie să facă. Cu aceste sentimente se prezintă studențimea din Bucovina în viața congresului.

Am venit să ne mărturisim cu sinceritate toate bucuriile și durerile. Și ținem mai ales a informa pe frații noștri din Regat despre starea Românilor din Bucovina care — nu știu din a cui vină sunt prea puțin cunoscuți și deci prea puțin sprijiniți.

Suntem în Bucovina, dlor, 300 de mii de Români — torși economicește de aceeași paraziți, cari sug țara românească de jidovi, subminați sub raportul național prin rusificarea sistematică a poporului de jos din partea galțienilor, cu o clasă intelectuală germanizată. Primejdia cea mare care ne amenință acum este desnaționalizarea bisericii, galțienii sprijiniți îndrept de stăpânire fac acum ultima sfortare. Puține soc. culturale în frunte cu „Soc. pentru cultura poporului român din Bucovina” cu jertfe neînchipuite susțin câteva inter-nate și școli particulare, dar obolul modest strîns cu trulă nu ajunge. Desnaționalizarea merge treptat dar sigur. Este nevoie urgentă de ajutorul celor din Regat. În afară împrejurări, ai noștri frământați de patimi își cheltuiesc energia în furioase lupte de partid.

Mai bine se prezintă tot studențimea universitară, dar puterile ei nu pot corespunde atator cerinți. Dl Oct. Tarnavski dă apoi lămuriri asupra activității „Junimei” din Cernăuți în ultimii 3 ani. Activitatea „Junimei” în lăuntrul are de scop creșterea națională și socială a membrilor săi. **Fiecare membru la înscriere e obligat să dea un examen de istorie și de literatură națională.** Creșterea pe teren cultural-național o îndeplinește prin

serbări, sezătorii literare, teatru. Educarea aceasta e datoric imperioasă pe care ni-o impun împrejurările vitrege. Întru cât țineți până la intrare în „Junimea” sunt, în cea mai mare parte, crescuți în instituții străine; nu știu vorbi bine limba românească, nu cunosc nimic din cultura și istoria noastră. Avem în scopul acesta cea mai bogată bibliotecă românească.

Activitatea „Junimei” în afară e legată de necesitățile mari ale neamului: Instrăinarea intelectualilor și a poporului. Astfel s'a inseris de către întemeietorii „Junimei” care au văzut clar primejdia instrăinării intelectualilor. **„răspândirea culturii române în clasa intelectuală”.** Acesta este punctul principal al programului de activitate externă a „Junimei”. Activitatea aceasta se extinde asupra Bucovinei întregi. Vorbitorul dă amănunte asupra festivalurilor, cari le organizează „Junimea” și cari sunt cele mai bine reușite în întreaga Bucovină. În cei trei ani din urmă a aranjat 90 asemenea festivități în Cernăuți și cincii în provincie la Suceava, Iuzor și Rădăuți. „Junimea” cultivă foarte mult și teatrul românesc aranjând în ultimii trei ani 10 reprezentații teatrale.

Vorbeste despre ședințele literare ce au avut loc la „Junimea” și despre lucrările ținute. Printre conferențieri citează nume de profesori universitari. Arată că toate sezătorile au fost împreunate cu muzică și declamații.

Înșind din cadrele vechiului program „Junimea” a intrat mai ales în ultimii ani în viu contact cu poporul, organizând în anahalele Cernăuțului și pe în sate numeroase petreceri populare.

Arată apoi că „Junimea” a dat un puternic conecș mișcării auzesilor și mazililor. Peste 20.000 de Români rutenizați au fost readuși la conștiința națională astfel că astăzi deși nu vorbesc românește, se afirmă cu mândrie ca Români. Această mișcare a fost sprijinită din toate puterile de către „Junimea” care a participat la 11 adunări răzășești și 8 petreceri ale Mazililor.

La durerile ce și la bucuriile neamului românesc „Junimea” s'a făcut intotdeauna echou. Astfel a fost serbarea dată în onoarea lui Petre Licu, când a trecut cu trupa sa în turneu prin Bucovina, protestând și manifestând împotriva cabotajului aruncat profesorului nostru A. C. Cuza. Sezătoarea de comemorare a răpitorii Basarabiei.

Dsa termină spunând că nu purtăm tricoulul numai pe picior, ci luptăm cu credință pentru realizarea idealului cultural ce-l simbolizează.

Dl Constantin Petrovici dela Freiberg:

Salută în numele societății „România” cea mai vechie societate studențească română din Germania, pe congresiști. Manifestările de astăzi ale studențimei ne îndreptătesc — zice dsa — să sperăm că ea corespunde la idealul ce trebuie să-l aibe în vedere față cu marile necesități naționale.

Dl Petre Marcu, din partea studenților Macedo-români.

Constată marile avantaje ale României de a fi încunjurată de Români cari știu ca nu cere de fier în jurul ei. Reprezentanții acestor Români sunt astăzi aici pentru a face emosect fraților din regatul liber starea celorlalți frați. Dintre aceștia cei mai puțin emosecși sunt Români macedoneni. Sarcina îndreptării acestui rău încumbă și studenților macedoneni, cari înțelegând aceasta au întemeiat acum cincii ani societatea lor, cu îndoielul scop de a contribui la dezvoltarea cultural-națională a fraților de dincolo și de a atrage atenția colegilor din țară asupra lor. Faptul că societatea aceasta este de dată recentă se datorește epocii romantice prin care au trecut și studenții macedoneni, ca toți ceilalți colegi ai lor.

Din acest romantism am fost scosi de gloanțele an-tartților greci. Sub presiunea lor ne-am constituit într-un cerc care nu cultivă fraza ci urmărește rezultate de pozitivare practică pe teren național.

Vorbeste de acțiunea societății studențești a Românilor macedoneni și termină îndemnând pe congresiști să viziteze pe frații din Macedonia.

Dl Procopie Jitaru, în numele societății „România ortodoxă”.

La noi în Bucovina, zice dsa, sunt alte vânturi. Acolo fiecare facultate își are societatea ei. Eu vă salut în numele „României ortodoxe”. Cea mai grea rană de care suferim noi noi Români din Bucovina este rutenizarea. Societatea noastră se străduiește să formeze pe proții români cari sunt chemați să îmbrune poporul pe calea măntuirii.

Urmează o pauză de 10 minute. Le reșchiderea ședinței se citesc noii telegrame adeziune sosite dela numeroase persoane și studenți cari nu au putut participa, apoi se continuă comunicările.

Dl A. Iorga. Salută în numele studenților din Bănat pe congresiști. Arată durerile ce s'au abătut asupra Bănatului își exprimă conșgerca că totuși românismul bânățean grea cereat de catastrofa inundărilor, la care se adăvitregia unui regim dușman, nu se va descur

Asigură pe colegii săi că studenții bânățvor lupta cu demnitate pentru idealul culnațional.

Scrisoarea d-lui Pan Halipa.

Din partea delegatului basarabean dl Halipa, reținut în Basarabia, sosește o frumoasă scrisoare, pe care o citește dl Petrovici secretarul centrului Iași. O dăm în cele ce urmează.

După o frumoasă introducere prin care se cauzele și regretul că nu a putut participa al doilea congres dl Halipa urmează:

„Vă închipuiți un popor de peste un mil și jumătate, care în mijlocul civilizației și crite a Europei, trebuie să trăiască în cea neagră întunecime a ignoranței, hărțuit fiind greutățile vieții și de pulhoiul de străini, cari mai bine gregătiți pentru lupta vieții săi egă dela gură și ultima bucășică de pâine și meck-venii noștri din Basarabia sunt în pentru trai în mai rele condițiuni, decât con-torii lor, — vă puteți foarte lesne convinge de următoarele cifre pe care de altfel le-am spus și în alte părți.

La o sută de Nemți în Basarabia s'a conș 63 știntori de carte.

La o sută de Poloni în Basarabia s'a conș 55 știntori de carte.

La o sută de Evrei în Basarabia s'a conș 49 știntori de carte.

La 100 de Români s'a constatat abia 10 știntori de carte.

„Orice s'ar zice dar cei cari știu și pricep terca cărții, vor fi tot deama dureros impra-mați de aceste 10%, care în viața banală de zilele înseamnă, că cu toate că noi moldo-aleatim majoritatea populației Basarabiei când e vorba de calitatea maselor, noi stăm eoadă și aici în orice ramură a vieții ocupăm zitiile cele mai deșee, cele ma în mambă, cele grele. Și într'adevăr, cutoate că, noi moldo- ne folosim de toate drepturile politice în Rusia ce ironic sună aceste cuvinte într'o țară unde există al drept, decât dreptul celui mai tare. În realitate zice, noi suntem robii altora. Adr-strația țării noastre a încăput pe mâna venetlor. Justiția ne este străină. Școală n'avem de cea rusească, adică — putem zice — n'avem lce pentru masele largi ale poporului — pe-țărani. Chiar și biserica singura mângătoare poporului de j s e dată pe mâna unor vete-din inima Rusiei, care vin în Basarabia nu rtru a propaga religia lui Crist ci religia ruselui, religia absolutismului țarist. Ce poate fi trist decât împrejurarea, că un popor întreg contribuie la solidaritatea statului rusesc cu de milioane de ruble (rubla — 2fr. 65 b), și măcar o foac, în care să-și spue dolocanțele, și putința de intruniri și alianțe, prin care să-ș-nifeste cerințele?... Vai! de poporul acesta...”

„Și totuși acest popor nu-i perdit!... Din-nul lui încep să se arate indivizi, care prinț înțelegă rostul lor meral pentru frații de-Ținori, studenți, profesori, învățători, doftori, cari întâmplăter au scribit din izvorul științei naționale — o carte românească ce în mână, l'a trezit. Și noi credem că și de a înainte tot cartea îi va trezi și pe ceilalți. Voi, ca studenți cu ce ne puteți ajuta? Cu

Dați-ne cărți! Adunați cărți și trimiteți-le hoiu în Basarabia. Deocamdată atât”.

Dl Corneliu Tarnavski. Face o frumoasă expunere a principiilor cari călăuzesc studențimea germană și a activității pe care o pune. Arată importanța intrunirilor studențimei române de pretutindeni la oaltă. Trez-la activitatea studențimei din Craz face o de seamă asupra sfortărilor depuse de se

tatea de acolo înființată la 1895 din care s'a constatat munca serioasă ce se depune acolo, pentru dezvoltarea studenției.

Di Ilarion Bereznițchi, din partea soc. Dacia din Cernăuț. Intr'o cuvântare bine documentată arată activitatea depusă de studențimea grupată în jurul acestei societăți. Studențimea bucovineană datează de pe la 1875. Până atunci aceia cari aveau puțină pentru studii mai înalte mergeau la Viena. Aceasta însă o puteau face numai cei mai cu stare, astfel studențimea era formată numai din elemente aristocratice. Numărul redus al lor făcea cu puțință ca să poată fi cuprinși cu toții sub un singur steag. De atunci însă numărul a crescut și astfel au trebuit să se sporească și organizațiile studențești și cu ele și direcțiile de activitate.

Compară fazele studenției cu fazele prin care trece ființa omenească. La început a fost faza veselă cu petreceri, dansuri etc. A urmat apoi faza entuziasmului care a produs pelerinajele grandioase dela Putna. Astăzi însă s'a ajuns la maturitate.

Față cu realitatea durerilor de care suferim, studențimea a simțit că numai cu petreceri și cu manifestatii sentimentale nu putem face nimic. De altă parte numărul studenției a crescut dela 50 în 20 de ani la 100, astăzi a ajuns la 327 și dimpreună cu cei dela teologie s'a ridicat la 350. Transiția a fost dureroasă, a provocat zguduiri dar a fost cât se poate de folositoare. Ea a provenit și din sporirea elementului țărănesc. Studenții țărani veniți dintr'un mediu cu alte dureri a impus o nouă orientare. Aceasta nu s'a putut face fără să provoace reacțiune din partea acelor care nu cunoșteau decât o singură cale. Dar s'a reușit să se formeze un punct de izolare din care s'a dezvoltat munca sănătoasă. Această muncă privește mai ales pătura de jos. S'au format societăți de arcași, care fac și serviciul de pompieri rurali. La aceasta am dat concursul nostru larg. Am făcut apoi cursuri de alfabeti, prelegeri populare unde ascultă tineri și moșnegi. Ținem lectii de istorie națională și proiectii cu skeopteconul din care văd isprăvile strămoșilor și își înalță conștiința rămându-le gravate pentru totdeauna chipurile marilor Voevozi. Am lăsat să circule un chestionar, la care am primit sute de răspunsuri aflând astfel durerile care frământă țărănimea. O bibliotecă populară înjghebată cu mari străduinți a ajuns la 10.000 de volume. Ca țărani să cunoască prin ei înșiși viața fraților lor din România am condus în două rânduri țărănimea bucovineană în România, la 1906 și la 1911 de unde s'au întors cu impresii nouitate. Iar chipul d-lui N. Iorga va rămâne vecinic o icoană sfântă în inima lor. Am organizat biblioteci pe suburbii și în sate. Astfel în timp ce petrecerile dădeau impresia că țara doarme în liniște, societatea Dacia a înțeles primejdia activând cu energie spre o activitate poporanistă naționalistă. Mișcarea noastră a avut influență și asupra celorlalți colegi care au început alături cu noi munca pe acest teren. Astăzi studențimea macedoneană își înțelege în chip complet rolul. Mergem cu toții pe aceleași drumuri pe care urmându-le putem ajunge la deplina unitate căci cu toții urmăm același ideal. Aceasta îmi dă speranța că vom pași umăr la umăr și că orice neînțelegeri dintre noi va dispărea. Urez ca studențimea bucovineană să se întoarcă de aci unită și solidară.

D. Silviu Bărgăuanu în numele societăților „Bucovina” și „Moldova”. Declară că congresul este forul competent în fața căruia fiecare trebuie să se închine. Munca noastră însufletită numai de cele mai frumoase simțiri românești este martoră a celor ce am făcut noi. Vom merge și de aici înainte tot pe aceeași cale uniți. Toate drumurile aduc la același loc pentru toți avem același ideal. Să ne dăm cu toții mâna spre a ne uni frățeste, căci toți dorim același lucru.

Di Marmeliuc, în numele societății „România Jună” din Viena ține o remarcabilă cuvântare des aplaudată.

D-sa arată năzuințele societății pentru pre-

gătirea poporului de jos. Vorbește de tradițiile acestei societăți unde cultul oamenilor mari ai neamului a fost întotdeauna viu.

Scopurile societății se pot clasa dintr'un înțeles punct de vedere. Pregătirea elementului român din Viena; dezvoltarea individualității naționale a studenției în mijlocul uriașei metropole străine, afirmarea puterilor culturale și artistice astfel ca străinii să constate superioritatea rasei noastre. Vorbește cu elogii de lucrarea d-lui Ion Grămadă publicată cu ocazia jubileului „României June”. Roagă ca congresul să contribuie la răspândirea ei în vederea alumnului universitar de care se vor folosi toți studenții români din Viena și pentru care s'au strâns 60.000 de cor. Vorbind despre activitatea studenției arată că ea expune în fiecare an, în buletinele ei publicate munca depusă. Vorbind de năzuințele de a impune muzica, jocurile, costumele noastre, arată că s'au jucat Romana și Căluserul în fața Curții unde au stârnit admirație. Mai departe vorbește de ședințele literare, despre seratele ținute și despre serbările organizate în onoarea marilor bărbați — în ultimul timp sărbătorirea d-lui T. Maiorescu — la care au participat tot ce Viena are mai distins.

Încheindu-se seria rapoartelor studenților delegați de peste hotare se dă cuvântul d-lui Iamandi, student dela Iași care într'o splendidă improvizație relevează insultele la care se dedă revista „Facla” împotriva dinastiei și a studenției, sguindu înțregul auditor.

Nu voesc să vorbesc zice d-sa de numele marilor oameni pe care-i terfelește. În acest moment putem trece peste aceia de cari putem fi hănuți că ne leagă simpatii personale, dar este unul care trebuie pomenit, pentru că datoria fiecăruia din noi este să-l iubească și să se jertfească pentru el. Acela este Regele României, purtătorul coroanei de oțel al cărui nume este zilnic calomniat, pentru că nu voiește să devie instrument împotriva românilor.

Citește câteva rânduri dintr'un număr închinat congresului studențesc în care studenții congresiști sunt declarați de mișei, venali și necinstiți și referindu-se la cei 600 de studenți din țară și 100 de peste hotare veniți cu mari jertfe pentru un ideal, întreabă dacă există un singur mișel și trădător în rândurile lor. Dacă există să poftescă afară. Atâta vreme însă cât ne știm curați este de datoria noastră să nu tolerăm insulte la adresa regelui României și la adresa noastră, ar fi să dovedim singuri să suntem mișei.

Face responsabile partidele politice de această anarhie și spune că dacă nu vor să pue ordine și se lasă terorizate studențimea va face singură dreptate.

Citește următoarea moțiune care se primește cu aclamații nesfârșite. Oratorului se face ovații și este rechemat de mai multe ori pe scenă.

Iată moțiunea cu care lucrările congresului pe ziua de Duminecă au luat sfârșit.

MOTIUNE.

Studențimea română de pretutindeni, adunată în al II-lea congres cultural național la Craiova, crede de a ei superioară datorie să protesteze cu cea din urmă energie în contra acelei foi imunde numită „Facla”, care nu-și justifică existența decât prin necentenite mișelii tâpuite față de toți acei cari muncesc cinstit și stăruitor, pentru acest neam; care acum în urmă îndrăznește chiar să acopere de cele mai mizerabile calomnii pe Acela care de aproape jumătate de veac prezidează cu demnitate destinele acestei țări; totdeodată studențimea, re-

prezentantă a acelei înalte conștiințe morale, care impune ordine, respect, cinste și muncă față de Acela care simbolizează prin faptetele lui existența de azi a României, și față de aceia cari intrupează aspirațiile ideale ale României, se simte obligată să atragă serios atenția Guvernului, care trebuie să concretizeze justul sentiment al opiniei pub. românești, asupra datoriei pe care o are de a înfrâna aceste porniri anarhice, căci e rușinos pentru demnitatea noastră de popor civilizată și e umilitor pentru prestigiul conducătorilor noștri să mai suporte teroarea unor oameni și a unei prese fără nici o răspundere morală”.

Pentru aeroplanul Ardealului

Continuăm publicarea listei contribuțiilor pentru aeroplanul „Vlaicu III”. Lista noastră de azi e ilustrată prin contribuția d-lui Episcop Dr. Demetriu Radu din Oradea-mare (400 cor.), apoi a veneratului d. George Pop de Băsești, președintele partidului național (50 cor.), dar mai presus de toate contribuția simplului muncitor din Reșița d. Mandru Laeșiu, care din filerile câștigă cu sudoarea fetei sale a dat 25 cor. pentru aeroplanul „Vlaicu III”. Iată minunea însufletirii și a adevăratei iubiri de neam. Să trăești iubitele Mandru Laeșiu!

Transport	6100.—
Iosif Rusu, Arad	20.—
Hortensia Dr. Fulep, Hunedoara	20.—
Dr. Ștefan Chirilovici, adv. Hia-Murășului	20.—
Sever de Barbu, secr. de bancă, Reghin	20.—
Ioan Voicu, major ces. reg., Arad	20.—
Dumitru D. Hanciu, T.-Măgurele	20.—
Dr. Iuliu Coste, adv. Ciacova	20.—
Procopiu Givulescu, protopop Radna	20.—
Isidor Ieșan, Bihaci (Bosnia)	20.—
Ioan Ciulan, econom (Curtici)	20.—
Emil Maxim, notar, Maros-Karna	50.—
Ioan Oancea, comerciant, Pitești (Făgăraș)	20.—
Dr. Demetriu Radu, episcop, Oradea-mare	400.—
G. Teșanu, Gara-Ulmeni	20.—
M. Pellunteanu, Sulina	20.—
Dr. Emanoil Doctor, medic Viena	20.—
Dr. I. Căpărescu, medic, Viena	20.—
Alexandru Pecican, preș. la sedria orfanală în penz.	20.—
Mihail Păcățianu, protopop, Comloșul-mare	20.—
Cu prilejul cununiei d-soarei Elena Popovici din Sânpetru cu d. Ioan Dumitrescu din București, s'a colectat	80.10
Dr. Cornel Nyes, medic, Beiuș	20.—
George Pop de Băsești, mare proprietar Băsești	50.—
Francisc Hosszu-Longin, adv. Deva	25.—
Elena Hossu-Longin, Deva	25.—
Mandru Laeșiu, muncitor, Reșița	25.—
Dr. Iuliu Mălinaș, director de spital în Câmpulung (Bucovina)	20.—

In total: 7135.10

Aviz!

Abonații cari trimit orice fel de corespondențe, mandate poștale, etc. sunt rugați să binevoiască a scrie și nrul de pe fașie. Prin aceasta înlesnesc munca administrației.

Scrisoare din Londra.

Congresul Trade-unionist. — Propaganda „Asociației de colonizare evreiască” în România. — Rapsodia Română a lui G. Enescu. — Despre cartea lui Vlahuță: „Nicolae Grigorescu.”

Londra, 10 Septembrie.

Marea organizație muncitorească ce-și zice *Trade-Union* și-a ținut în săptămâna trecută congresul. Au luat parte cinci sute de delegați, reprezentând un număr de vreo 2 milioane lucrători. După gravele mișcări economice din vremea din urmă, după grevele așa de serioase ale minerilor și lucrătorilor din docuri, se înțelege că acest congres a luat anul ăsta o însemnată deosebită, toată presa urmărind cu mare atenție debaterile. Președintele congresului, d. W. Thorne, deși socialist, a avut în cuvântarea sa un ton moderat. A scos întâi la iveală faptul că lucrătorii iau astăzi o parte mai puțină din bogăția generală decât în trecut:

„Când s'a ținut primul congres la 1869, producția anuală a bogăției era de 800 milioane, și lucrătorii luau jumătate din ea. Acum e de aproape 2000 de milioane, și lucrătorii iau numai 800 milioane”. Apoi a desfășurat programul congresului, stăruint mai ales asupra punctelor următoare: opt ore de lucru, egale drepturi de educație pentru toți copiii, mișcare internațională a muncitorilor în contra armamentelor, instăpânirea statului pe pământ, căi ferate, și pe mijloacele de producție și transport. Intre chestiunile discutate amintesc cea privitoare la educație: propunerea secularizării fiind respinsă. Deasemeni a ieșit învins din acest congres și sindicalismul — sindicalismul în forma lui revoluționară, susținut de mai mulți delegați, și care vrea să nesocotească parlamentul, să nu-i mai trimită deputați, ci să facă însuși *Trade-Union* un fel de parlament al muncii, și să dea lupta împotriva capitalismului printr'o grevă generală.

„Asociația de colonizare evreiască” și-a publicat raportul pe anul 1911. Această asociație e deajuns de cunoscută în România: într'o vreme s'a presupus că ajută pe ascuns ziarul „Adevărul”, și revine deseori în articolele dlui Cuza. Nu-i fără interes deci să vedem ce a făcut ea pentru evreii din România. Raportul pe 1911 ne dă următoarele cifre: a ajutat la clădirea de 29 școli. A subvenționat 40 de școli, cheltuind aproape 18.500 lire. Aceste 40 de școli au 9250 de elevi — 4928 băieți și 4322 fete.

Aseară s'a cântat la *Promenade Concerts* Rapsodia Română No. 1, în A major de G. Enescu. Are motive populare mai multe ca Rapsodia No. 2, orchestrația tot așa de măestrată, însă ea valoare artistică mi se pare că nu atinge pe cealaltă. S'a executat frumos; adaug că această rapsodie s'a mai cântat în Londra acum un an, și a fost primită aseară cu același entuziasm.

Revista săptămânală „The Outlook” în ultimul ei număr face o dare de seamă a cărții lui Vlahuță: „Nicolae Grigorescu”. Autorul schițează în puține trăsături limpezi viața marelui nostru artist așa cum o înfățișează Vlahuță în carte. Reproduc aici partea dela început a articolului, întru cât ea dă și părerea personală a autorului:

„Că poporul României zguduite de furtuni, care timp de veacuri n'a fost decât un tărâm de luptă, pradă unuia și altuia dintre salbăteci cuceritori — că acest popor și-a păstrat după toate turburările o adevărată iubire de artă e un fenomen demn de notat, plin de fericități augur pentru viitor. Chiar în vremea cea mai rea au fost ici-colo semne de ceea ce se putea îndeplini în împrejurări mai fericite, și curînd după

1881, când independența politică s'a dobândit în sfârșit, un observator poate observa câteva simptome de ceea ce ar fi să se desvolte într'o permanentă artă națională.

Un singur pioner în noua mișcare a fost pictorul-tăran Nicolae Grigorescu. În a cărui operă viguroasă se restrâng însușirile barbarești ce învredniciseră pe supraviețuitorii nobilei lui rase de a eși cu un curaj neînfrânt din fiecă ne-norocire nouă. Îmbogățit cum este cu reproduceri numeroase de tablouri și schițe caracteristice, viața artistului — scrisa de prietenul și compatriotul său d. Vlahuță, revelează o personalitate rezervată, liniștită, dar foarte generoasă și iubitoare, și-i povestirea unei simple, orânduite, harnice existențe, mehinată în întregime artei”.

D. Larungu.

O isbândă a limbii românești în Bucovina.

„Comitetul țării” din Bucovina a elaborat un proiect de lege despre întrebuintarea diferitelor limbi la autoritățile autonome, care proiect va fi depus pe biroul camerei provinciale în sesiunea proxima. Dintre țările coroanei habsburgice cu o minoritate germană, numai în Bucovina și-a păstrat limba germană în viața publică aceiași drept ca mai înainte în întreaga monarchie.

Limba oficioasă întrebuintată în oficiile de stat și la tribunale a rămas tot cea germană, cu toate că comunicările externe cu naționalitățile negermane s'au făcut în limba acestora. Mai multe emise ministeriale recunosc că limbi ale țării sunt cea română, germană și ruteană. În aceste trei limbi se și fac debaterile în camera provincială, luându-se și procesele verbale oficiale în aceste limbi; asemenea și legile țării se publică în limbile amintite. În comunicarea autorităților autonome ale țării cu naționalitățile negermane s'a observat în anii din urmă, de când întărirea sentimentelor naționale ale Românilor și Rutenilor ia proporții tot mai însemnate, o schimbare, care a provocat multe încercături. În comunele, în cari până acum s'a întrebuintat pentru redactarea agendelor comunale exclusiv limba germană, s'a ivit de o bucată de vreme tendința de a înlocui această limbă cu una din celelalte două. Regularea acestei stări de lucruri încercate este motivul principal al noului proiect de lege. Fiindcă limbile germană, română și ruteană sunt limbi ale țării, recunoscute prin lege, proiectul de lege hotărăște că fiecare din aceste limbi poate fi limba oficioasă a unei comune, cu atât mai mult că dreptul acesta ni-l garantează și constituția din 1867. Limba germană va fi folosită însă ca limba intermediară. Actele adresate autorităților autonome vor fi scrise în limba ruteană sau română, sau în limba intermediară, cea germană. Rezolvirea acestor acte se va face în limba în care au fost scrise. Pertractările, debaterile și rezoluțiunile se vor face la autoritățile autonome în ori care din cele trei limbi, iar în caz că tustrele limbile sunt limbi oficioase, pertractările se vor face în toate trei limbile.

Legea aceasta, care se va debata în proxima sesiune a dietei, înseamnă o nouă etapă în curățirea locului de cinstă ce i se cuvine limbii românești. Cu timpul va trebui să fie introdusă și în alte oficii.

Scrisoare din București.

Dela serbările Ligei Culturale. — O expoziție a școlilor profesionale din România.

București, 29 Aug. v.

Zilele II și III ale serbărilor Ligei Culturale au fost — după cum se și anunțau de altfel — cât se poate de frumoase, iar publicul vizitator al parcului a crescut — și nu atât prin alți noi sosiți din provincie, cât îndeosebi prin bucareștenii stărniți din adăposturi de razele soarelui.

În consecința alte noi puncte ale programului serbărilor au putut fi executate — și chiar în afară de acestea publicul acum se putea mișca mai liber își era mai mulțumit putându-se folosi de numeroasele distracții ușoare cari în-tovărășesc orice serbare populară.

S'a putut juca — de trei ori până acum — „Povestea Neamului” la Arene și tot la Arene o piesa, „Vlad Tepeș”. Publicul se înțelege și în zilele acestea a cercetat foarte mult expoziția istorică și cabaretul artistic.

Sboruri de aeroplane până în seara zilei a III-a n'au putut avea loc și nici concursuri de costume naționale.

În general se poate spune că serbările de acest an au fost relativ bine cercetate și la încheierea socoltelor Liga va putea constata desfacerea unui însemnat număr din biletele sale de loterie. Așa că temelile mult vizatului local al Ligei se vor putea pune neapărat în viața viitoare.

O expoziție de cel mai mare interes și cea mai serioasă importanță se pregătește acum tot în parcul „Carol I.” E cea dintâi expoziție generală a școlilor profesionale din țară.

Deschiderea ei se va face în ziua de 1 Septembrie și vor lua parte 113 școli profesionale din România.

Se știe că înainte de asta cu 15—20 de școli profesionale din România se puteau număra pe degete, — și tot cam pe degete se puteau număra îndeosebi meseriași români orașe. În sate se știe care era starea meseriașilor: cu totul rudimentare și practicate de la care gospodar pentru obiecte de prima necesitate ori de meseriași cârpați. Acolo ei erau Români și sunt și azi Români în cea mai mare majoritate. Orașului însă care și în trecut, de îndeosebi astăzi îi furnizează satului i s'au de numeroși meseriași români prin noile școli de meserii. Numai marea industrie din țară a fost mai puțin alimentată de personaj românesc — ca și de capital de altfel.

Expoziția aceasta va putea să facă dovada rezultatelor pe cari cele peste 100 școli profesionale le-au produs în creșterea bogăției și cultivei profesionale românești.

Vor participa la expoziție cele trei grupe de școli de meserii; școlile superioare de arte meserii din București și Iași, toate școlile de arte superioare și toate școlile elementare; apoi toate școlile profesionale de fete, 31 la număr; școli de menaj pentru fete, 5 școli inferioare de agricultură, 13 școli elementare de agricultură și 3 școli inferioare de viticultură.

Vor fi două secțiuni: în prima secțiune se expune toate școlile profesionale, iar în a doua absolvenții școlii superioare de arte și meserii din București.

Când prin politica școlară a dlui Spiru Haret se înființaseră cele mai multe școli profesionale, se simțea adesea lipsa elevilor și școlilor pentru aceste școli, fiind o pronunțată aversiune pentru meserii și o lacomă mișcare spre licee atât din partea copiilor cât mai ales din partea părinților.

Filiala din Arad a magazinului de dantele din Budapesta Bulev. Andrásynyi

— palatul Fischer Eliz.

Atrage atențiunea on. dame asupra magazinului său asortat cu noutățile sezonului de toamnă, cu

rapi pentru femei, bărbați și copii, șaluri, năfrâmi groase, mățasuri, dantele, cordole, mânusi și orice acvizițe. cu

Astăzi, deși nu s'ar putea spune că școlile profesionale sunt foarte căutate, se poate afirma totuși că ele sunt acum destul de cercetate.

Expoziția aceasta am putea să spunem că e chemată să însemneze prima perioadă în dezvoltarea învățământului profesional din România.

Coresp.

Cronică externă.

Concentrarea flotei franceze în Marea Mediterană. Unul dintre evenimentele de cea mai mare importanță a momentului de față e hotărârea ce a luat-o guvernul francez: concentrarea flotei sale în Marea Mediterană. Ziarul francez „Matin” anunță că, pe la mijlocul lunii Octombrie toate vasele de război franceze din canalul „La Manche” se va uni în Toulon cu flota din Marea Mediterană sub comanda amiralului Lapeyrère așa că de aici înainte Franța își va avea flota sa concentrată în Marea Mediterană.

Măsurile aceste luate de guvernul francez la tot cazul sunt în cea mai strânsă legătură cu reducerea escadrei engleze din Marea Mediterană, cu convenția maritimă încheiată între Franța și Rusia și foarte probabil împotriva forțelor maritime ale puterilor din Marea Mediterană ale triplei alianțe: Italia și Austro-Ungaria. Franța va avea în marea Mediterană 22 vase de linie și tot atâtea crucișătoare cuirasate. Față de această forță Italia și Austro-Ungaria dispune de 23 vase de linie și numai 7 crucișătoare cuirasate. Pe lângă aceasta Franța are 6 vase mari de război, pe când Italia și Austro-Ungaria numai 2.

Franța are încă parte în lucrare parte proiectate 17 vase mari de război, astfel că peste 6 ani va avea la dispoziție 23 vase mari, până când Austro-Ungaria și Italia de abia 12. Intenția Austro-Ungariei și Italiei de a-și mări flotele în Franța de sigur, s'a cunoscut mai de mult și suma enormă (4 milioane pentru deceniul 1910—20) o jertfește republica pentru flota sa pentru asigurarea preponderanței în vestul Mării Mediterane, după ce Anglia a fost necesitată a-și concentra toate forțele maritime în apele nordice în față cu enorma dezvoltare și întărirea a flotei germane.

Prin concentrarea flotei sale în Marea Mediterană Franța și-a descoperit însă porturile din canalul La Manche și Oceanul Atlantic. Aceasta a făcut-o însă în înțelegere cu Anglia care va apăra porturile franceze în schimb luând Franța sarcina de a apăra posesiunile engleze din Marea Mediterană. Flota Franței va asigura drumul care leagă coloniile engleze și franceze din Africa cu țările-mame.

Acord româno-bulgar. Ziarul „Corriere della Sera” publică un articol de Vico Mantegazza care spune că în Bulgaria se privește ca foarte posibilă realizarea unui acord româno-bulgar. *Bulgaria este dispusă eventual să facă României și concesiuni teritoriale. Aceasta bine înțeles în detrimentul Turciei.*

Dr. RÓTH KALMAN,
MEDIC.

TEMESVÁR-ERZSÉBETVÁROS.
Strada Batthyány 2. (Colțul str. H. Nagydy)

Consultanți: a. m. 8—10, d. a. 2—4 ore.

Consultanți separati pentru tuberculoși

Alteire cu Tuberculoși.

Ro 45—60

Educația Românilor în mâinile jidovimii

„Fontos, fontos, nagyon fontos.” —

Brașov, 11 Septembrie.

Va să zică am ajuns și până aici! Jidanii să ne dea educația „națională”! Admițând însă ca „circumstanțe” atenuante — vorba indulgentului d' Namu — faptul, că suntem în „Hungaria felix”, unde lupii se înfrățesc cu mielii, lucrul n'ar merita așa mare atențiune!

E vorba însă de ceea ce ne privește pe noi, nu ca fericiți cetățeni ai acestei scumpe patrii, ci ca Români. Aș vrea să fiu bine înțeles; voi fi cât se poate de scurt. Lucrurile mari, de un interes așa de vital pentru o naționalitate dela noi, nu se pot înbrăca în fraze largi, văjăitoare. Într'un astfel de moment mi-e ocară de jocurile de fraze.

Brașovul, vestitul viespar valah, pare să-și fi dat de om, care nu cu forța, ci cu viclenia va ști să scoată acul din coada dârjiilor „viespi valahi” prefăcându-i în găngării neputincioase, târâitoare și uricioase. Am zis cuvântul „viclenie”. Poate veți înțelege, că e vorba de: jidan. Da, jidanii, acești dușmani fătarnicii și nelotiali ai noștri, amenință să pună mâna pe ceea ce noi avem mai scump, mai sfânt, *cartea românească*. Nu e destul, că tot ce ne servește spre hrănirea trupului și susținerea lui, ne cumpărăm din mâni jidovești, ci acum trebuie, ca și sufletul să ni-l adăpăm din apa murdară a perfidiei jidovești!? Și — păcat! pilda o dă chiar Brașovul. Cea mai însemnată librărie românească de aici, care poartă pe frontispiciu po-doaba falnică a numelui Mureșanu, este silită să poarte pe sticla galantarului și rușinoasa inscripție-reclamă:

Fontos!

Fontos!

Nagyon fontos! că

Rosenberg David átvette a Murasianu-féle könyvkereskedést!

„O librărie românească cumpărată de un jidan, ce mai lucru mare!” — vor exclama stoicii neștiutori. Și aceștia au păcatul cel mai mare!

Aici nu e vorba de o „simplă librărie” românească. E vorba cu totul de altceva; e vorba întâi și întâi de conștiința și de cinstea noastră națională!

Pe când Germanii prefac fostele locuințe ale marilor cugetători în temple și muzee, Francezii îi așează în sacrul sanctuar al Pântheonului, pe atunci noi rudele, prietenii și admiratorii marilor noștri cugetători, decedați numai ieri alaltăieri, le proslăvim memoria prin aceea, că facem ca *opera* lor să fie batjocorită de numele și mâinile dușmanilor noștri!

Lovește, mai departe, acest fapt de-a dreptul în viața noastră culturală. — Sau doară e cineva dispus să creadă, că jidanul va căuta să-și aprovizioneze librăria cu cărți folositoare și frumoase de ale scriitorilor noștri?

Mi se rupe inima de durere cugetându-mă la decepțiile tinerimii școlare, care o să vină aici cât de curând pentru a începe un nou an de muncă! Dar oare mai puține decepții vor avea părinții lor, cari vin să-și așeze odăsele în acest focar social, cultural și mai cu seamă *național* — al, naționiștilor — românesc?

Par' că-l văd pe cinstitul preot dela sate, care și-a adus băntul la școală, cum, trecând pe lângă locul, unde știe el că *trebuie să fie* librăria Murășianu, îi vine în minte chipul drăgălaș și nevinovat al fetitei sale, care sătulă de atâtea griji de ale gospodăriei îl roagă pe „tăticul” să-i aducă ceva cărți dela Brașov, să aibă și ea „ce ceți baremi Dumineca”. Imi inchipui cum va ieși de acolo cu un pachet frumos legat de domnul librar, care nu știe zice decât „bonjour” și în care pachet bietul preot

va duce acasă otrava cea mai mistuitoare. Căci vă inchipuiți, că domnul librar are să-i dea scrierile lui Anghel, Cosbuc, Brătescu-Voinești etc.? Nu. — „domnul librar”, după ce s'a interesat mai de aproape de sănătatea „domnului părinte”, neuitând nici pe cei „di acasă”, ca să se insinue cât mai bine îi va explica copic „domnului părinte”, că noutățile cele mai mari literare — mai ales „pintru” familie — sunt „Contesa cerșitoare”, „Crimele Parisului”, „Sherloch Holmes” și alte asemenea scrieri aduse „di pisti București” dela librăria „rumunului” Ignaz Herz. Și Domnul Părinte mai de silă, mai de frică, să creadă „domnul” librar, că el nu se pricepe la „noutăți”, se va lăsa înduplecat și va cumpăra. — E crud, dar adevărat!

Și să nu și-se rupă inima de durere gândindu-te la răul, ce va să vie? Căci dacă e adevărat, *că numai pasul prim e greu de făcut* apoi la ce să nu ne așteptăm noi atunci?

Asupra tinerimii școlare, care în urma firei iuți a tineretei va cădea și ea în cursele rafinate ale vicleniei jidovești, nu mai insist. — Nici asupra rușinii, că un jidan își vinde marfa de prost gust sub firma: „Librăria: A. Murășan” deoarece „firma” pe care să stea tipărit strălucitul nume de Rosenberg nu e încă gata. Și evreul este el doară atât de cuminte ca să nu zorească cu a lui până colo prin Octombrie. Și apoi nici n'ai ce-i băga de vină! Cum să lase el un venit atât de mare, încurs din buzunarele școlarilor și părinților lor, cari înșelați de românescul nume Murășan își vor procura toate cele de lipsă cu ocaziunea înscrierii lor dela „domnul” Rosenberg!

În minte imi vin cuvintele unui tovarăș de discuții, cu care vorbiam despre jubileul de 75 ani al „Gazetei”. „A. Murășan — imi spunea tovarășul meu înălăcărât — vorbea din fereastra din cat a caselor Murășan, ca un profet, ce prevestea vremi nouă de totală renaștere”.

Oare acum — întreb eu — dacă marele Murășan ar învia pentru un nou jubileu al „Gazetei”, ar vorbi el? Și de unde? Nu l'ar îneca duhoarea de cușar — mirositoare? — Poate de abia ar avea răgaz să exclame scârbit: „O tempora, o mores!”

Pasul prim e făcut de domnul Rosenberg, prea stimaților conaționali ai dsale! N'aveți decât să-l imitați și vă asigur pe cuvânt, că vă veți vedea intențiunile realizate, ori cari ar fi acele intențiuni ale voastre față de noi „goimii” de naționalitate românească.

Atunci, atunci ne vom convinge și noi că zău, ceea ce ați făcut din noi e: *Fontos, fontos, nagyon fontos.*

P. Halmágel.

O faptă de durere.

În aceste vremi de cumplite prigoniri, când cele mai desperate atacuri se dau împotriva bisericii și a limbei noastre, când prin înființarea episcopiei din Hajdudorog, credeam că li se vor deschide ochii tuturor rătăciților cari așteptă mântuirea neamului nostru dela mila vitregă a guvernului unguresc, în aceste vremi orice act nou de servilism și de umilire înaintea asupritorilor noștri, ne doare mai mult decât oricând. Ne doare mai ales când actul acesta vine dela păstorii poporului nostru, dela preoți, cari trebuie să fie mijlocitori între Dumnezeu și păstorii lor, și nu între guvern și România noastră, între lupi și mielii.

S'a accentuat de atâtea ori în ziarul nostru că nu trebuie răscolite patimile, nu trebuie să atingem susceptibilitățile acelor cari se fac vinovați de vr'un păcat împotriva neamului nostru, când vezi însă că un preot român, părintele Greblea din Făurești, se face coadă de to-

Biroul tehnic

G 324

Dă consultări în toate chestiile industriale și tehnice-industriale.

:- Proiectează și execută stabilimente electrice și de mașini. :-

Liferează turbine, roate hidraulice și pompe centrifugare, după construcții speciale probate.

▼ Execută stabilimente hidrodinamice și de mori. ▼

▲ Liferează mașini pentru toate ramurile industriei. ▲

Inginer diplomat **Robert Goldschmidt**

Telefon: 489.

Brașov (Kronstadt) Schlossbergzeile nr. 8.

por împotriva noastră, interpretând în limba românească vorbirea deputatului guvernamental Ilosvai pe care acesta a ținut-o în Lăpușul-unguresc în 10 l. c., atunci nici o considerație nu te mai poate reține de a-l infiera pe un astfel de rătăcit, după cum merită.

Un sentiment de scârbă, de adâncă indignare ne cuprinde în fața acestei slugărnicii înjositoare. Nu ne vom mira însă, când țărani români din Făurești, adevărați naționaliști, vor înscena un adevărat boicot în contra păstorului lor rătăcit; nu ne vom mira dacă i se va refuza acestui vânzător de neam orice serviciu din partea poporenilor săi, ba chiar focul și apa. Ar fi de dorit ca turma să dea probă de mai multă inteligență și de mai multă iubire, decât un păstor care va purta de acum înainte stigmatul de trădător.

Din Beclean.

Prima adunare generală cercuală a despărțământului Beclean al „Astreii”.

Beclean, 8 Septembrie.

Azi s'a ținut în orașelul nostru prima adunare generală a despărțământului Beclean al Asociațiunii. Acest despărțământ s'a înființat către finea anului 1911. S'a simțit foarte tare lipsa acestui focular cultural, fiind ținutul acesta un ținut aproape curat românesc, dar durere cu un popor foarte rămas îndărăt în cele culturale, fiind aproape 80 procente analfabeți. Cauza acestei stări înapoiate este lipsa de școli românești, deoarece din 64 comune în 31 nu sunt școli românești, iar în 11 comune nu sunt școli de lice. Altă cauză ar fi lipsa unei clase intelectuale mai încheiate, cea dela noi compusă fiind numai din preoți și câțiva învățători, dar și aceștia cu ajutor de stat.

Ținutul acesta a durmit împreună cu aceasta neînsemnată clasă intelectuală semnul dulce al nepăsării, neluând în seamă că acest popor va peri dacă nu-i vom sări în ajutor.

A venit „Asociațiunea” cu despărțământul ei și aici câțiva îngrijorați de soarta vitregă, în care se află acest ținut, au scăpat de apăsarea aceasta neliniștitoare, știind că de cumva înainte și acest popor, ajuns la marginea peirei, va avea un pătronie ocrotitor, un pământ plin de bunăvoință, o mână înduioșată de starea înapoiată în care se află fiii ei, un binefacător care va ști vărșă din abundență și asupra lui toate acelea binefaceri, cari sunt trebuincioase pentru înaintarea treptată în cultură. S'a ales un comitet harnic și conștient de chemarea sa, care cu însuflețire și cu muncă sârguincioasă, împreună cu multe jertfe, a desfășurat în un timp foarte scurt o activitate arduă și binefacătoare.

Adunarea s'a început la 3 ore d. a., când directorul despărțământului dl. Dr. Iulian Chitul, prin o vorbire potrivită, în care a descris ștarea culturală și economică a acestui ținut, deschide adunarea. Lasă apoi să se cetească raportul comitetului, din care află de romărele următoarele:

Comitetul constituit abea din 4 membri, și-a început activitatea în 20 Ianuarie 1912, având înaintea ochilor faptul, că locul care voese să-l cultive e loc întelenit, deci au trebuit să-și înceapă munca dela temelie, restrângându-se deocamdată la prelegeri populare, desfășurând pe rând pe rând programul „Asociațiunii”, adunând membri din popor și intelectuali, sbiețuind în prelegeri dătinile rele dând povești în celea igienice și arătând poporului trebuințele cele mai elementare, cari îi asigură existența.

Așa au entrecroat acești neobosiți binefacători și luminați ai ținutului nostru în timpul scurt de 5 luni 18 comune ale despărțământului, ținând în fiecare comună câte 2—3—4 prelegeri instructive pentru popor. Rezultatul acestei munci titanice, după cum reiese din raport, este următorul:

Au înființat 19 agenturi și 19 biblioteci.

Au aranjat un curs pentru analfabeți.

Au mai câștigat membrii la „Asociațiune”, așa încât despărțământul acumina are 1 membru pe viață, 69 membri ordinari și 381 ajutători; un număr foarte mare, dacă luăm în considerare,

că în raionul acestui despărțământ înainte înființării lui n'a fost decât numai 12 membri ordinari, iar ajutători nici unul.

Din raport reiese mai departe, că preoțimea acestor comune a fost la culmea chemării sale; fără acești bravi pioniri ai culturii noastre naționale, și numea ostentivă a acestui comitet ar fi rămas stearpă și nu ar fi adus roadele dorite.

Ca membri noi în comitetul despărțământului s'au ales d.ii preoți Ilie Blaga, Augustin Chereșteșu și Ioan Nagy. Sperăm că acești noi muncitori își vor ști chemarea și vor sta într'ajutor la ducerea tot mai înainte a muncii începute.

A fost foarte instructivă prelegerea populară a dlui protopop T. Cotușin, vorbind despre trebuințele indispensabile, cari asigură existența noastră ca popor și națiune; o temă actuală pentru un despărțământ nou, cu un suget apropiat de popor, îmbrăcat în o haină populară și predat în un mod ușor și atrăgător. Poporul s'a deșteptat mult din sfaturile și învățăturile bine împărțite.

Am observat însă la adunare un lucru foarte dureros, cu care nu mă pot împăca de loc, anume nepăsarea și desinteresul clasei noastre intelectuale, față de adunările noastre. Comitetul a lansat prin invitații vestea despre ținerea adunării, publicând aceasta și prin zărele noastre și totuși, spre cea mai mare mirare, de abea s'au prezintat la adunare vre-o 10—12 din clasa noastră intelectuală. Toate adunările despărțământelor, dar mai ales prima adunare, cum a fost și aceasta, trebuie să fie cercetate într'un număr impunător, în mod sârbătoros, solemn, ca să servească ca un semn de încurajare și îmbărbătare pentru muncitorii aceștia idealști. Exenzații în cazul acesta nu se primesc; suntem siliți să spunem păcatul pe nume: acesta e indiferențismul domnilor preoți, domnilor învățători!

Din partea despărțământelor vecine încă e o nepăsare, căud nu vin la sora lor mai tânără când se prezintă pentru întâia dată la lume, ca să-i dea sfaturi bune, să o adie că s'a purtat bine, să o învețe a merge singură înainte, povățuind-o la celea trebuincioase și îmbărbătându-o când șo-văște.

Numai unul dintre cei puțini, veniți din despărțământele vecine, cari și-an priceput chemarea, directorul despărțământului Bistrița, dl. Dr. G. Tripon a spus vorbe încurajatoare și a vorbit la inima tuturor cu cuvintele sale dulci, înțelepte și instructive.

Despărțământul a aranjat în seara zilei acesteia și un concert împreună cu producțiune teatrală. Trupa teatrală a diletanților din Năsăud a predat admirabila tragedie a lui I. L. Caragiale „Năpasta”. Atâta pot zice, că d-șoara Magdalena Șimon ca Anea și dl profesor V. Motogna ca Drăgăniș și-an predat rolul cu așa succes de au pus în umire micul, dar distinsul public. Rolul lui „Ion ocașul” a fost interpretat într'un mod corespunzător stării sufletești caracteristice lui, decât cum mai bine nu se poate nici dela un artist. George învățătorul în persoana dlui V. Șeuleanu a satisfăcut într'un toate așteptările noastre.

D-șoara Iuliana Moldovan a cântat foarte frumos la violină „Scena pastorală de Elinescu, fiind acompaniată la pian de dl profesor de muzică din Năsăud A. Bena. Piesa aceasta, care exprimă atâta durere, atâta jale și apoi voie bună și veselie, cântată cu arceșul mannat cu atâta dibăcie de d-șoara Moldovan, ne-a stârnit admirația tuturor și ne-a cauzat momente foarte plăcute. Tot d-șoara I. Moldovan a cântat cu vocea „Aria Amicăi” și „Hora” din op. „Crai nou”, astfel că s'a dovedit nu numai de o violinistă bună, ci și de o solistă neîntrecută. Vocea ei dulce și predarea bine simțită a plăcut foarte mult publicului.

După concert a urmat joc. Deși au fost puțini, totuși s'au veselit foarte bine până în zori de zi și au dus cu ei suvenirii plăcute și impresii neîntrecute dela prestațiunile diletanților și ale cântăreței noastre.

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

Criza din Turcia.

A r a d, 13 Septembrie.

Situația continuă a fi amenințătoare. Atitudinea statelor balcanice e tot rășboinică și toate semnele arată că guvernele lor sunt înțelese ca în caz de rășboi să pornească unite împotriva Turciei. Dar și răbdarea Turciei pare a fi pe gătate și și în Constantinopol se calculează deja cu necesitate luării de măsuri mai energice pentru potolirea setei de rășboi a vecinilor săi. Turcia nu va permite nici decum amestecul Bulgariei în afacerile sale interne și ruperea relațiilor diplomatice e iminentă.

Statele balcanice împotriva Turciei.

Constantinopol. — Reprezentanții Serbiei, Bulgariei Greciei și Muntenegrului vor protesta colectiv la Poartă împotriva opresiunii iraților lor din Macedonia. Poarta a prins de știre despre acest pas colectiv al statelor balcanice voiește a le preveni astfel ca deodată cu publicarea amnestiei generale pentru Albanezi să-i amnestieze pe toți Bulgarii, Sârbii, Grecii și Muntenegrii pedepsiți pentru delictive politice.

Constantinopol. — Pe baza informațiilor primite la ministerul de rășboi, Poarta primește încontinuu știrile cele mai favorabile despre atitudinea marilor puteri. Bulgaria, Serbia și Grecia au făcut promisiuni pașnice și prietinoase. Reprezentantul grec Grypasis a declarat că meetingurile ținute în Athena și celelalte orașe grecești nu pot influența atitudinea pașnică și prietinoasă a guvernului grec față cu Turcia.

Sofia. — Se anunță că în ministerul de rășboi se lucră ziua și noaptea. Soldații care trebuiau concediați în 14 Septembrie sunt ținți pe timp nederminat. Astfel Bulgaria are 80,000 soldați sub armă. Se crede că acest număr va fi suficient pentru înspăimântarea Turcilor.

Sofia. — Ziarul „Vecerna Posta” din Sofia comunică că la manevrele de fortăreață, ce vor începe la 3 Septembrie împrejurul orașului Sumla, va asista și atașatul militar sârbesc în Sofia loc.-colonelul de stat major d. Danail Calafatovici.

Faptul face senzație într'un cât în cercurile militare se știa că la aceste manevre nu vor participa atașați militari străini.

Salonic. — Batalionul 15 de rediți a primit ordin de mobilizare. Guvernul a primit știrea că 5000 soldați bulgari sunt în drum împotriva graniței turcești.

In jurul încăerării între soldați turci și bulgari la graniță.

Sofia. — Impuscăturile dela Karatepe au durat până la orele opt seara. Noaptea a trecut fără incident. Totuși în revărsatul zilei Turcii au reînceput a trage asupra Bulgarilor, care mai întâi s'au abținut dela orice ripostă, însă la orele două după amiază focul fiind reînceput și întinzându-se și la postul vecin Kurtova Bulgarii au trebuit să răspundă. Impuscăturile au urmat prin intermitență până la orele șase seara, deși comandantul turc, care ceruse o întrevvedere cu comandantul bulgar, dăduse ordin din soldaților săi să înceteze focul. Nu a fost nici o victimă, afară de caporalii de cari s'a vorbit.

Salonic. După versiunea oficială la Razlik, o vie activitate domnea de câteva zile la granița bulgară. Trupele de graniță bulgare erau ocupate cu lucrări de terasament. Patrurile turcești au fost de mai multe ori amenințate. O patrulă apropiindu-se prea mult de zona neutrală, garnizoanele posturilor din Kurtova, Tenistepe și Diebelitza au deschis focul. Soldații turci, cari au primit întărit, ripostat ucizând cinci bulgari. În urmă sosirii ajutoare bulgarilor, focul deveni mai viu. Turcii armară pe țărani mahomedani cari detin ajutor pârziilor graniței. Focul a dăunuit în ziua. Amănunte exacte asupra perderilor nu s'esec.

Atentate în Albania.

Salonic. - Caimacanul din Doirana a comunicat că în piața de acolo a explodat o bombă pusă într'un sac de făină. Au fost omorâți în urma exploziei la 13 oameni, 23 au fost răniți de moarte și 16 mai ușor. Explozia bombei a produs un panic mare între vânzătorii cari numai cu mare greu au putut fi liniștiți. 4 Bulgari susținuți au fost deținuți.

Soldați răsulați.

Constantinopol. - 8 batalioane de rezerviști, cari de mai multe luni sunt în tabăra lângă Otraja în apropierea Dardanelor s-au răsulat și au cerut concedierea lor. Impotriva răsulaților au fost trimise trupe, dar probabil că cererea lor li-se va împlini.

Persecutarea junilor-turci.

Constantinopol. - Poliția a deținut pentru agitare pe fostul ministru de finanțe, Djavid, pe redactorul Talaat, fost ministru de interne. Djavid a fost judecat la 20 zile, iar Talaat la o luna închisoare. Sentința aceasta a produs o agitație foarte mare în cercurile junilor-turci.

Tratativele de pace.

Paris. — Știri sosite din Lausaune spun, că tratativele pregătitoare pentru încheierea păcii nu peste mult se vor termina. Delegații au raportat guvernelor lor, care s'au îngrijit ca delegații de până acum să fie înlocuiți cu delegați oficioși. Cu aceste s'a începe tratativele oficiale și în cercurile diplomatice se crede că pacea se va încheia încă în toamna aceasta.

INFORMAȚIUNI

Arad, 13 Septembrie 1912.

Redacțional. Incepând de azi foiletonul nostru se bucură de colaborarea dlui Alexandru Ciura, — scriitorul nostru ardelean, care dătură de d. Agârbiceanu a ilustrat cel mai artistic până astăzi această rubrică dificilă a ziarelor dela noi. Cititorii noștri vor urmări cu interes cele mai nouă creații ale talentului d-sale multicolor și atât de subtil.

Sborul aviatorului Vlaicu la Ibașfalău. Ni-se telegrafiază: Sborul de Mercuri al dlui Vlaicu la Ibașfalău a succedat splendid. Șoimul nostru a sburat timp de 33 minute, ridicându-se la înălțimi de 5-600 metri. La sbor a asistat o mulțime de țărani români, cari au ocupat dealurile din jurul locului de sburat. Indrăznețului nostru aviator i s'au făcut ovațiuni grandioase.

Un eveniment artistic. Aflăm că domnișoara Lia Pop, distinsă elevă a conservatorului din București — de atâtea ori remarcată de augusta curte regală română — va face în timpul cel mai scurt un turneu artistic, atingând centrele noastre mai însemnate.

Cel dintâi concert îl va da la Orăștie, Duminecă, în 30 Septembrie nou. De aici va merge la Cluj, apoi la Oradea-mare și în alte locuri.

D-șoara Lia Pop — ne face plăcere s'o spunem — este cel mai frumos talent muzical ce-l avem azi ardelenii și îndreptățește la

speranțe nu numai frumoase, ci cu adevărat mari. Azi este bursiera societății noastre pentru teatru și va fi de sigur una din cele mai remarcabile mărimi artistice din câte au răsarit neamului nostru în timpul din urmă. Ii dorim un turneu plin de succese, nu numai artistice, ci și materiale, pentruca să-și poată duce la desăvârșire, în străinătate, talentele cu cari a înzestrat-o o darnică fire românească.

Programul concertului dela Orăștie îl vom publica în unul din numerele noastre cele mai apropiate.

Sfințire de biserică. Comuna bisericească gr.-ort. română din Unip, la sărbătoarea Nașterii Născătoareii de Dumnezeu din 8-21 Septembrie e. serbează sfințirea bisericii sale. Subscrisul pe această cale invit pe toți cunoscuții, prietenii și binevoitorii bisericii noastre — la aceea serbare. Va fi banchet (un tablet 4 cor.), iar seara concert împreună cu danț. Cât pentru participare rog să fiu avizat. Invitări speciale nu se fac. *Iuliu Crainic*, paroh gr.-ort. român.

Congresul euharistic din Viena. Festivitățile aranjate cu ocazia celui de al XXIII-lea congres euharistic internațional din Viena începură Marti cu sosirea legatului papal, cardinalul Van Rossum. Toată Viena a îmbrăcat haină sărbătorească. Preturindeni steaguri papale și austriace. La 3 ore 14 minute cortegiul curții în frunte cu legatul papal a fost primit de către episcopul Dr. Pilger. Publicul i-a făcut legatului ovații entuziaste. Cleptele tuturor bisericilor începură să sune de bună sosire. Notabilitățile îi aduseră salutul împăratului. Mulțime de cardinali, de episcopi și arhiepiscopi îl petrecură până în oraș. Se spune că cu ocazia congresului euharistic din Viena s'au adunat din toată lumea peste 10 mii de înalți dignitari bisericești. Ziarul „Reichspost” al creștinilor sociali publică în numărul de Marti scrisoarea papei, prin care le dă binecuvântarea tuturor catolicilor din Austro-Ungaria și în special celor din Viena. Joi s'au făcut servicii pentru sf. euharistic în toate bisericile catolice din Viena. În capela curții a luat la serviciul divin parte și M. S. Împăratul. Dimineța s'au ținut de către savanții bisericii catolice mai multe conferințe importante despre însemnătatea sf. euharistiei, pentru elevii școalelor medii și pentru recruți.

Necrolog. Cu inima înfrântă de durere aducem la cunoștința rudeniilor și cunoscuților, că iubitul nostru frate și unchiu *Ioan Pop*, protopop gr.-cat. on. în pensie și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului, după un morb greu și îndelungat, în etate de 66 ani, în 6 Septembrie. Înormântarea iubitului răposat a avut loc Duminecă, în 8 Septembrie în Orăștie, Jalnica familie. Odihnească în pace.

Sălbătăcie germană. Un fapt ne mai auzit s'a întâmplat zilele trecute în Morhange, un oraș din Lotharingia (Germania). Un țaran francez mergea la târgul din Metz cu un car încărcat cu paic, când pe drum îl întâlni un pluton de infanterie germană, comandat de un sergent. Calea fiind prea strâmtă, sergentul îi porunci țaranului să cotească pe câmp și să lase drumul liber pentru soldați. Țaranul îi răspunse însă că atunci i se va răsturna trăsura, dar sergentul nu voi să audă de așa ceva și se luă la ceartă cu țaranul care strigă: „Dacă drumul nu ți-i destul de larg, lărgească-ți-l împăratul vostru!”

Abia pronunță țaranul cuvântul „împăratu!”, când sergentul, beat de furie, îl arestă și dâ-

du-l pe mâna duor soldați, cari îl apăsară cătră un copac, în vreme ce întreg plutonul defilă pe dinaintea lui, lovindu-l cu bastoanele. Nenorocitul ajuns în stare gravă la Morhange, unde intră într'un spital. Primarul reclamană colonelului și acesta-l rugă să nu lătească vestea aceasta. În schimb dăruie o sută de mărci pentru cassa săracilor. Nici un ziar din Lorena (Lotharingia) n'a îndrăznit să relateze cazul acesta, de frica persecuției din partea autorităților militare.

„Mona Lisa” în Egipt? Din Cairo se anunță că poliția locală a arestat pe negustorul de antichități Gemtry, bănuie că a știut de furtul celebrului portret „Mona Lisa” din muzeul Luvru. Se bănuiește că portretul furat s'ar afla în Egipt. După cererea poliției franceze, poliția din Cairo a început cercetări pentru a stabili adevărul în această afacere.

Un nou dreadnought monstru. Din Londra vine știrea, că noul dreadnought de 27.000 tone, terminat acum de curând, întrece toate vasele similare construite până acum, atât ca mărime cât și în ce privește armamentul. O cuirasă, care acopere întreaga punte, apără vasul împotriva proiectilelor aruncate din aeroplan.

Pe aripile vântului peste ocean. O telegramă din Newyork anunță că aviatorul Vedrinez s'a apucat de construcția unui aeroplan, care va tăia văzduhul cu o viteză de 300 chilometri pe oră. Cu acest aeroplan Vedrinez va întreprinde cel mai îndrăzneț sbor. Va încerca să treacă Oceanul cu aeroplanul și speră să-i succedă a face călătoria în decurs de o zi.

Omucidere. Țăranii Iosif Micola și Ioachim Popoț din Găvoșdia, de lângă Lugoj, trăiau de mult în dușmănie și astăzi întâlnindu-se într'o cârciumă s'au luat la hartă. În focul certeii, Micola punând mâna pe un par a tras de câteva ori cu putere în capul contrarului. Loviturile au fost atât de grele încât bietul Popoț a murit după un chin de un jumătate de ceas. Ucigașul a fost imediat arestat de jandarmi.

Vizita unei mari escadre ruse în Copenhaga. „Daily Telegraph” din Londra află următoarele din Copenhaga: Produce mare iritație faptul că o escadră rusă va sosi în același timp la Copenhaga, când se așteaptă vizita unei escadre de crucișătoare engleze. Escadra rusă se va compune din 52 vase, între cari sunt și mai multe cuirasate dintre cele mai moderne.

Un evreu candidează la demnitatea de guvernator în America. Partizanii lui Roosevelt au pus pe Oscar Straus să candideze la postul de guvernator al New-Yorkului. Acesta este primul caz când pentru un asemenea post înalt candidează un evreu. Strauss în trei rânduri a fost ambasador la Constantinopol și pe timpul lui Roosevelt a fost ministru.

Atentat contra unui pod de lângă Sofia. Intre Sofia și Filipopol, la locul numit „Pubitcamac” situat la o înălțime de vre-o 60 metri deasupra unei prăpăstii adânci, se afla un pod peste care trece trenul. Astă noapte paznicii au zărit doi indivizi suspecți umblând pe acolo. Somându-i să stea, necunoscuții au început să tragă ocure de pușcă. S'a dat alarma și s'au luat imediat măsuri pentru prinderea lor, însă fără rezultat. Guvernul a ordonat să se facă imediat o severă cercetare dacă omnia podul n'a fost mănăat.

Distrugearea acestui pod ar produce pagube colosale, căci s'ar întrerupe legătura pe calea ferată dintre Sofia și Filipopol timp de câteva luni de zile.

Rétay și Benedek

intreprindere industrială de artă bisericească, sculptare de amvoane, altare și statui, — aurire și decorație de biserici.

Budapest, IV., Váci-utca 95. (saját ház).

În atelierul nostru se execută: altare amvoane presbiterii, bănci, rame pentru icoane și tot ce este necesar la împodobirea bisericilor. — Odăjdii, prapore, potire, candelabre, sfeșnice, etc. etc. — Altare vechi se auresc și se renovează. — Liferează statui sfinte, icoane, cruci lucrate artistic, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

Un consorțiu de agricultori români voină a comanda câteva vagoane de cucuruz, ar dori adresa firmelor din Ungaria și România cari se ocupă cu ocuparea, vinderea cucuruzului. Doritorii să se adreseze la institutul de credit și economii „Tiblesana” Retteg.

x „Tokio” extirpător de bățături. Se poate folosi cu succes contra bățăturilor (la picioare), negurilor și contra scortășurei pielei. După o folosire de 2 zile ne scăpăm de durerea bățăturilor. — 1 dosă 50 fil. Pentru 60 fileri se trimite francat. Adresa: **Tömöri Antal, Cegléd, II. kerület.**
To 85 - 30

x Manuale de școală folosite și noi pentru toate școlile civile și medii din Arad și provincie se capătă mai ieftin la Ingusz I. és fia, Arad, str. Weitzer Iános, Nr. telef. 517.
I 303—)

x A încetat! căderea părului. A eluia, care întrebuințează renumitul și miraculosul balsam „Venusul” pentru păr al lui dr. Sepețianu. Balsamul acesta ajută creșterea, împiedică căderea părului și încetează total mătreața, de vânzare la **Toth Adorján, drogheria la „Venus”. Lugoj-Lugos.** Tot aci se capătă și renumita cremă „Venus”.

CRONICA SOCIALA

Pentru fondul ziaristilor.

Ni se serie: In 1 Sept. n. și-a serbat cununia religioasă fetița harnicului preot Victor Vulcan din Oprea-Cârțișoara, cu tânărul Nicolae Frâncu din Porumbacul-superior. La aceasta cununie s'a adunat satul întreg cu mic cu mare. Dar nu numai cei din comună, ci și cei din jur și-au ținut de-o plăcută datorie a mări cu prezența d-lor, festivitatea cununiei. După serbare cununiei și după ce oaspeții s'au ridicat dela masă, cam pe seară, înainte de cină, fiind mai mulți la o masă, se ridică părintele Trandafir Dragomir din Arpașul-inferior și face propunerea că: deoarece cinstiții miri nu s'au ținut de vechiul obicei de-a primi cinsti dela oaspeți pentru „casă nouă”, să dea fiecare, după cum voiește, pentru fondul „ziaristilor români”. Inceputul pentru această colecție îl face tot d-sa părintele Trandafir Dragomir dăruind pentru acest scop o acție dela „Banca populară din Arpașul-inferior” a cărei valoare în ziua de astăzi e cam 160 cor. Toți cei de față se uitau cu minire la părintele Dragomir, pe care Dumnezeu cu grele pedepse l-a încercat, dar dânsul, ca și dreptul lov, nu și-a întors fața dela Dumnezeu. Parcă îl văd acum cu fruntea lată, părul pe jumătate cărunț și cu o față, care totdeauna exprimă dragoste nețărnută față de neam și față de tot ce e bun și românesc. Cu o însuflețire demnă de un preot român spunea mesenilor ce muncă săvârșesc bieții ziaristi români din Ardeal fără ca să fie răsplătiți într'un mod cuviincios din partea poporului, pe care ei îl apără necontenit. Propunerea a fost primită din partea tuturor și țin să accentuez, că țara Oltului se poate mândri cu vr'o câțiva preoți harnici, cari știu să-și împlinească chemarea lor totdeauna, după cum vom vedea și mai la vale.

Lista celor ce au contribuit e următoarea: Părintele Trandafir Dragomir o (1) acție dela „Banca Populară” din Arpașul-inferior în valoare de 160 cor., Solomon Făgărășan paroh 10 cor., Alexandru Băcillă func. la „Banca generală de asig.” 10 cor., Familia Iosif Gabor v. notar 3 cor., Ieronim Gravu teolog 1 cor., Nicolae Frâncu jun. contabil 5 cor., Emilian Budac econom 2 cor., Ioan Banciu paroh 5 cor., Nicolae Popeanos 1 cor., Nicolae Olariu cassar 1 cor., Ioan Grecu comerciant 2 cor., Ștefan Blendea 1 cor., Nicolae Solomon paroh 10 cor., Maximilian Budac not. 1 cor., Simion Stănciulea 5 cor., George I. Bucurenciu 2 cor., doamna Emilian Budac 2 cor., Toma Sălca 1 cor., Nicolae G. L. Budac 50 fil., Ioan Măsarui paroh 2 cor., Valeriu Pop notar 3 cor., Victor Vulcan paroh 10 cor., George Banciu învățător 1 cor., E. Budac 20 fil., d-șoara Elena Corcodel 2 cor.,

doamna Paraschiya N. Frâncu 1 cor., Ilie Bădilă 2 cor., Dion. Stănciulea 20 fil., Dumitru Frâncu inginer 4 cor., Nicolae Frâncu sen. 4 cor., d-na Romul Botezan învățătoare 2 cor., Matei Tarcea teolog 1 cor., Nicolae Borzea 1 cor., George Șandru 1 cor., d-șoara Anuța Făgărășian 1 cor., Victor Solomon 30 fil., d-șoara Efrosina Mihu 40 fil., D. Popa 1 cor., Valeriu Frâncu 50 fil., Ștefan Lupu învățător 30 fil., Val. Lăzăriciu inv. 40 fil., Vasile Sălca 20 fil., D. Popeanoș 1 cor., S. Popeanoș 20 fil., I. Fațian 30 fil., Vasile Popeanoș 1 cor., I. Popeanoș 20 fil., Pavel Popa 60 fil. La un loc fac 104 cor. 70 fil., iar cu acția la olaltă 264 cor. 70 fil., cari s'au trimis din partea părintelui Dragomir la „Ardeleana” în Orăștie.

Dacă la un singur ospăț s'a putut aduna o sumă atât de considerabilă, de sigur că la alte ocazii, dacă nu mai mult, cel puțin atât se va putea face, numai să se afle oameni cu suflet bun cari să poată însufleți și pe alții.

Mulțămesc celorce au contribuit spre acest scop măret, iar părintelui Dragomir îi zic: Dumnezeu să Te ție întru mulți ani și să-ți dăruiască o viață pacifică spre fericirea neamului românesc.

Oprea-Cârțișoara, în Sept. n. 1912.

Un Creștin.

PAGINI RASLEȚE.

Vechi călători englezi cari ne interesează

De M. B.

La 1585 avem pe Henry Austel. Pleacă din Constantinopol în tovărășia unuia Jacomo Manuelio, procurându-și dela Poartă o scrisoare-pașaport, care începe astfel:

„Află tu care ești Voevod al Bogdaniei, și Valahiei, și ceilalți slujbași ai noștri cari locuiești în drumul pe unde iumea trece de obicei în Bogdania și Valahia...” Și se recomandă în scrisoare a se da toată atenția călătorilor, înlesnindu-le cele necesare, și la nevoie păzindu-i de răufăcători; și scrisoarea sfârșește: „Aveți mare grijă, ca ei să nu ducă afară din țara noastră vreunul din caii noștri folositori”. Despre această călătorie Henry Austel ne-a lăsat câteva scurte însemnări, cari se află în marea colecție de călătorii *The Principal Navigations, Voyages and Discoveries of the English Nation* de Richard Hakluyt, apărută la 1599, pag. 320:

„La 25 Septembrie plecaram din Constantinopol. La 29 veniram la un vechiu oraș numit *Cherchisa*, adevărată patrie de biserici, care în vechime era un oraș foarte mare, acum plin de clădiri în risipă. La 4 Octombrie veniram la *Proutaz*, o zi depărtare de Varna pe Marea Neagră. La 9 ajunseram la *Saxi* pe râul Danubius. La 10 trecuram peste numitul râu, care în acest loc e lat de vre-o milă, și intraram atunci în țara Bogdaniei sau Moldaviei: ei sunt creștini dar supuși turcilor. La 12 veniram la *Palsin* pe Prut. La 14 ajunseram la *Ias*, orașul de seamă al Bogdaniei, unde Petru Voivod, prințul țării, își ține scaunul, și dela care primiram multă curtenie, precum și dela oamenii săi, dela curte: și el a făcut să fim conduși în pază prin țara sa, și fără plată. La 17 veniram la *Stepanitze*. La 19 ajunseram la *Zotchen*, care-i cel din urmă oraș al Bogdaniei pe râul *Neister*, ce desparte zisa țară de Podolia”.

După trei ani, la 1588, trece prin Valahia și Moldavia ambasadorul englez *William Hareborne*. Cu privire la acesta, consulul englez din Iași, Samuel Gardner, într'un raport dela 1 Octombrie 1841 către guvernul său, serie următoarele:

„Cea mai timpurie relație a guvernului Britanic prin agenții săi oficiali cu principalul Moldaviei datează dela ambasada lui William Hareborne, care fusese trimis ca ambasador de regina Elisabeta pe lângă Sultanul Murad Han la 1582, și a stat șase ani la Constantinopol, și la 1588 cu data de 27 August a obținut dela Petru Prinț al Moldaviei o scrisoare privilegiată, prin care Prințul acorda negustorilor și supușilor englezi dreptul de a face negoț în teritorul

său”. William Hareborne însuș dă însemnarea următoare, pe care o luăm din aceeași colecție de călătorie, pomenită mai sus, pag. 426:

„Plecai din Constantinopol cu o suită de 30 persoane și familia, la 3 August; trecând prin țărilor Traciei, numite acum Marea Românie, Valahia și Moldavia, unde sosind la 5 Septembrie — după porunca Marelui Senior, fui primit foarte curtenitor de *Petru*, prințul său pozitiv, un grec de profesiune, cu care am stabilit ca supușii Majestății Sale, cari negustoresc acolo, să nu plătească decât trei la sută ca și supușii săi proprii”.

În aceeași colecție de călătorii, *Richard Wrag* — care umblase prin Constantinopol și Siria, vorbește de un schimb de scrisori și daruri între regina Elisabeta și Sultan. Câteva din ele fusese trimise din Constantinopol prin doi englezi: Edward Bushell și William Aldrige, cari la 1593 — adaugă *Richard Wrag*:

„Au trecut prin Valahia și Moldavia, și prin Polonia, și Mihai prinț al Valahiei și Aron Voevod prinț al Moldaviei, îi așteptară cu toată curtenia, primind scrisori dela ambasadorul Edward Barton, prin mijlocul cărui și mulțămirea favoarei ce avea pe lângă marele Senior, ei fuseră amândoi ridicați la demnitatea lor preciară”.

POȘTA REDACȚIEI

Dorci Negurescu. Sonetul va apare — probabil „Sericărea” mai trebuie mult prelucrat. I. C. Gherla. N'ai nici o leărire de talent.

„*Fragmentul*”, care ni s'a trimis de un colaborator al mai multor reviste dela noi și care începe cu versurile:

„În mizul cuceririi ai nopții

Când vântul adje prin ramuri” —

e o grăvă boție de cavinte. Autorul dacă nu scrie așa, își distruge și puțințul prestigiu și și-l câștigă, ca utăția alții, din mila redactorilor cu puțină răspundere...

„*Alibonda*” e scrisă inteligent, dar fără artă. E un mare pas încă până la porțile literaturii; nu poți intra decât „de braț cu Linba Românească” — iubite prietene Eol.

„*Mila Rodenco.* Ai multă simțire, — prea puțină înțelegere, însă pentru formă. Învață însă mult și cetește poezi buni.

„*Costin.* Serie-ne știri economice și lasă poezia. I. B. N'am putut alege nimica din cele ce ne-ai trimis.

C. R. Munteanu. Pierdusem scrisoarea d-ta și abia acum i-am dat de urmă. Ne dai sfatul să fim mai precauți și să nu ne lăsăm trași pe sfoară de colaboratorii foiletonului nostru. — În suntem recunoscători. Prevăderea noastră, însă nu poate să meargă așa de departe. Suntem prea mult grăbiți în situația în care ne aflăm și nu putem decât binevoitorii ziarului cearecă să ne ferească și ei de greșeli. Dar, d-ta, ne cere să luăm lucrul să-ți publicăm lucruri apărute odă. Trimite-ne bucați inedite și — vom publica.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

G. Ionescu, Obad. Abonamentul d-v. este plătit până la 30 Iunie 1912. Pentru sem. I și II aveți să plătiți 13 cor. 40 fil.

Dr. D. Crăciun, Szinóváralja. Ziarul se a publică regulat. Poșta de acolo e cauza neglijenței.

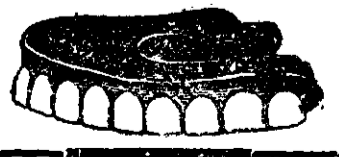
Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

NAGY JENŐ,

specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ—KOLOZSVÁR

(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)

Pune dinți și cu plătire în rate, pe lângă
garanția de zece ani. (97—120)

Un candidat de avocat

să aplicare momentană în cancelaria mea
advocațială. Plata o staverim după înțelegere
reciprocă.

Dr. Aurel Cioban
advocat Lipova (Lippa).

C 385—5

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare cu 1 Octomvrie sau și
mai iute în cancelaria advocațială a lui

Dr. Octavian Cernea,
advocat, Zernest.

Ce 872—10)

Practicant

cu piată începătoare imediat află aplicare
la **WEBER**, birou comisional de bancă în
Șiria—Világos. (Ve 365)

Doi candidați de avocați

să aplicare momentană în cancelaria advocațială
a lui

Dr. Gheorghe Drimba,
Cohalm (Kóhalm).

Di 349—6)

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare momentană în cancelaria
subscrisului

Dr. Iustin Petruțiu, adv.
Ch'șineu (Kisjenő)

(Po 337)

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum
și hârtie și revizite de scris se capătă cu pre-
țuri ieftine la librăria **Ploher Sándor**, Arad,
Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1.
(Po 307—100)

Concurs.

Direcțiunea însoțirii creștine de consum și
valorizare din Șomecuta-Mare și jur prin acea-
sta publică concurs pentru un conducător de
prăvălie specialist în afacerile de băcănie și fe-
rie, afară de aceasta cel ales se pretinde să
cunoască limba română și cea maghiară și să
depună o cauțiune de cel puțin 2000 cor.

Plata va fi cor. 100 — lunar evartir în
natură sau ecvivalent de evartir cor. 240 și 1/2%
după circulațiunea anuală.

Ceice dorese a ocupa acest post au să do-
vedească cu certificate că sunt apți de a con-
duce o prăvălie și că pot satisface și celorlalte
condițiuni din concurs și au de a-și înainta ce-
rerile dimpreună cu documentele necesare di-
recțiunei însoțirii cel mult până în 30 Sept.
st. n. a. c.

Șomecuta-Mare la 9 Sept. 1912.

Insoțirea creștină de consum și va-
lorizare din Șomecuta-Mare și jur.

(Ci 393—2)

Concurs de licitare minuendă.

Subsemnata Direcțiune publică concurs de
licitare minuendă pentru clădirea unei case de
chirie cu două etaje destinată și pentru filiala
institului de bani „ALBINA” din Marosvásár-
hely, care se va zidi pe intravilanul propriu al
institului din strada Deák Ferencz.

Intreprinderea aceasta va costa circa 110.000
coroane.

Lucrările particulare și condițiunile sub
care se dă intreprinderea, respective toate pla-
nurile referitoare, se pot privi în biroul filialei
„ALBINA” din Marosvásárhely, iar îndrumările
speciale le va comunica inginerul suprem al
orașului Murășosorheiu Radó Sándor.

Ofertele sunt a se adresa în plic închis
până în 18 Septemvrie st. n. a. c. la orele 11
a. m. către subsemnata Direcțiune.

Sibiu, în 4 Septemvrie 1912.

„ALBINA”

instituit de credit și economii.

(A 392—1)

ANUNT.

Intr'o cancelarie advocațială din Arad află
aplicare cu 1 Octomvrie 1912.

Un candidat de avocat

cu praxă completă.

Reflectanții să se adreseze la administrația
ziarului „Românul.”

In cancelaria subscrisului

un candidat de avocat

află imediat aplicare. Ceice reflectează să se adre-
seze subscrisului comunicând și condițiunile.

(Ro 270—3)

Dr. Stefan Rozvány,
adv. Marosillye.

De închiriat

o casă lângă gimnaz în Năsăud, care constă
din: 2 localuri pentru prăvălii, 2 odăi de
locuit, bucătărie, camară, pivniță, grajd, curte
și grădină mare, — dela 1 Noemvrie a. c.

Doritării să se adreseze la proprietăreasa

văd. Maria Schottl,

No 376—2

Naszód.

Un candidat de avocat

află aplicare în cancelaria advocațială a lui

Dr. Nestor Oprean,
Nagyzei tmiklós.

(O 300—6).

De închiriat

dela 1 Noemvrie 2 săli mari și luminoase pen-
tru ateliere sau birouri, în Palatul Teatrului,
jumătate etaj, la **Hoffmann Sándor**. (Ho 386—5)

Inștiințare.

Aduc la cunoștința on. public, că am des-
chis în Arad, piața Boeskaí nr. 3 (lângă școala
izrailită)

o spălătorie cu aburi specială,

cu putere electrică, pentru curățirea gulerelor.
Comandele din provincie se execută prompt.
Dela spălătorii mai mici și dela colectori pri-
mesc gulere spre curățire modernă, cu prețuri
ieftine.

Local colectiv: str. Carolina nr. 4 (vis-á-
vis de lăptărie).

Rog binevoitorul sprijin al on. public.

Cu stimă:

Ti 328—5)

văd. Triebl Mihályné.

(Ba 116—280)

Gustați

Berea **SLEPING-car**
din fabrica „Bragadiru”.

Dacă voiți să cumpărați ieftin
haine moderne și
bune, ghețe și pălării

să vă adresați cu încredere prăvăliei

KORÁNYI JENÓ, ARAD

piața Libertății (Szabadság-tér).

(Kó 358—10)

Ingrădiri cu pietri mormântale.**Lespezi pe mormânt, sarcofage**

dela cele mai simple până la cele mai pompoase,
din material foarte durabil care întrece piatra cio-
plită, cu prețuri ieftine pe lângă garanță; execută
pardoseli de granit, totfelul de specialități de pietrii
artificiale, vase de flori, stâlpi, decorații pentru
grădini, fântâni arteziane, trepte, decorații pentru
zidiri, în orice stil; de emnuri și proiecte face

gratis și în provincie:

Némethy István,

sculptor, intreprindere de zidiri cu ciment și beton
Gluj—Kolozsvar, strada Bástja n-rul 4.

TELEFON nr. 644.

Ne 156—20

KUGEL KÁROLY

FOTOGRAF

**TIMIȘOARA-CETATE (TEMESV.-
BELV).** str. Jenőföherceg nr. 14.

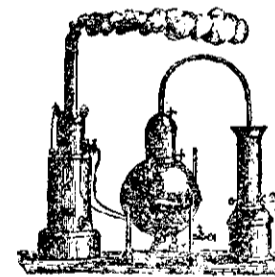
Pregătește fotografiile cele mai
moderne, măriri de fotografii
familiale, grupuri și tablouri
după orice fotografie veche, cu
prețurile cele mai ieftine. Execut
cărți poștale cu fotografii, foto-
grafii pe porțelan pentru pietrii
monumentale, după orice foto-
grafii. Comandele din provincie
se execută prompt și conștiințios.

(Ku 108—)

RADUCZINER LAZAR

ALĂMAR

Timișoara (Temesvárgyárvaros) str. Farkas 12
Casa proprie.

Execută **Cazane**
pentru spirt, —
pentru vâpsitorie chi-
mică și — pentru
ferberea rachiului
din material excelent,
pe lângă garanță și
cu condițiuni favora-
bile de plătire.

Reparările se execută prompt și cu
prețuri moderate.

Ra 174—20

Anuarul școlar**(Cronica școlară—Évkönyv)**

tipărit conform ordinului ministerial mai nou, a-
comodat și școalelor ajutate din partea statului,
conținând tipăriturile: *ziuar de primire, ziuar de*
frecvențațiune și progres, ziuarul materialului pro-
pus, ziuarul vizitațiunilor și evenimentelor, consen-
narea manualelor întrebuințate, date statistice des-
pre școlari, învățător și școală, se află spre vân-
zare la **Librăria diecezană din Arad**. Prețul unui
ex. mplar pentru o școală cu 80 elevi 4 cor., —
dela 80—120 cu 5 cor., — dela 120—160 cu 6
cor. Catalogul librăriei la cerere se trimite gratuit.

(Li 243—8)

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile

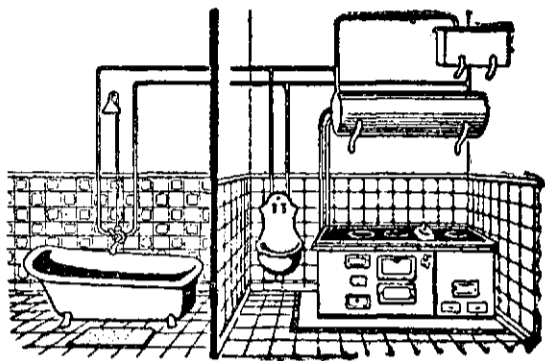
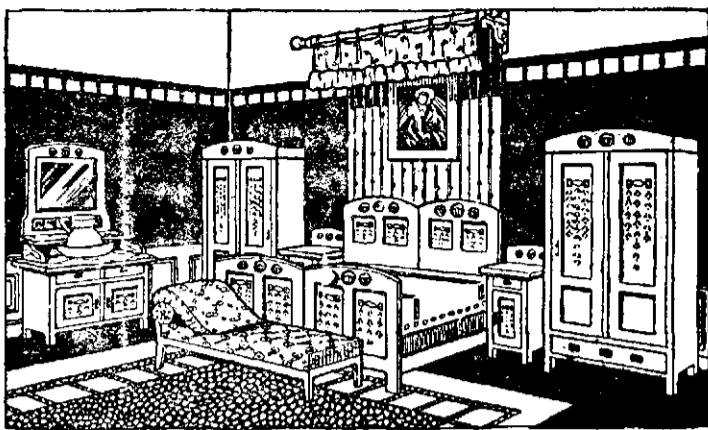
VÂRȘET, strada Kudritzer n-rul 44—46.

Cea mai renumită
mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (VERSECZ).

Sa 113—120

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de pianе excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apaduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrădiri de morminte după desen sau după planul propriu; cuptoare și cazane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din orașe. Instalări de băi, apaducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adeverit de cele mai bune până acum. Closete patent de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani. (Vi 159—60)

Cea mai perfectă executare de instalațiuni de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și țincuire. — Proiecte și planuri gratuit și prompt.

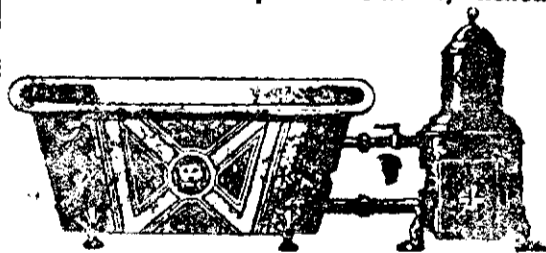
Carl Piffel,

Premiat de mai multe ori.
prima fabrică de
obiecte de metal

Telefon 184.

Temesvár-Erzsébetváros. Gyár: Hunyadi-u. 14. Üzlet: Hunyadi-ut és Missits-utca sarkán Krauszer-féle házban.

Recomandă obiectele sale foarte frumoase și solide de tinichigierie și anume: vane de scăldat, de șezut și pentru copii, scaune pentru scăldat, încălzitoare și vane de scăldat după cel mai bun sistem (sistem propriu). Lăzi pentru lemne și pentru cărbuni și alte obiecte de metal: precum ciubere, uclioare și căni. — Apoi litere de tinichea și de cositor, inscripții de metal, tăbliță cu numărul casei și cu numele străzii, mărci și firme de ținc. Conduct pentru apă, aranjări pentru baie și closete engleze cu neîntrecutul aparat »Temes«.

Acoperiri de case și turnuri, globuri și cruci.

Catalog de prețuri la dorință gratuit.

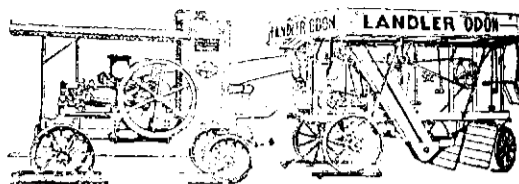
Ucenici se primesc cu condițiuni foarte bune.

Ei 23—60

Patentatură originală din Suedia.

„ROBUR” motor cu olei natural

în urma multiplelor calități este cel mai bun dintre toate motoarele de acest fel având o putere de 2—300 cai (HP.)

NOUȚATE!

NOUȚATE!

Lucru neîntrecut de ieftin!

Il recomandăm pentru

mori-, ateliere industriale

și la totfelul de mașini agricole.

Spese la ceas după fiecare HP. 1¹/₂ fl.

Nu este supus supravegherii finanțelor.

Se vinde și în rate.

Garanție deplină!

Mașini, motoare folosite se schimbă cu nouă.

Catalog la cerere trimis gratis.

Landler Ödön Motortelepe,
Budapest, Lovag u. 2.

La 161—26

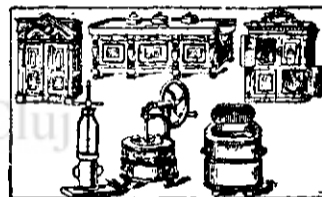
50% economie de gheață!

Mare magazin de dulapuri gata pentru gheață

Mendelovits Farkas

fabricant de dulapuri pentru gheață

Budapesta VII., Rákoczy ut nr. 64. Telefon 106—8

Dulapuri de gheață cu cele mai bune construcții interne, brevetate și cari pot desface, expediate spre deplină mulțumire a celor mai mari vânzători

De carne din Ungaria — se pun în circulație despărțirea se face exclusiv prin dopuri de lemn de plută reșinate. Apa de gheață se întrebuițează pentru promovarea răcirii. Absorbă fără miros! foarte ușor de curățit fără a scutura gheață afară.

☐ Să nu se confunde cu alte fabricații. ☐

Me 141—30)

O rugare modestă, care nu vă costă nici o oboseală dar Administrației noastre fi poate fi de mare folos. Administrația noastră roagă pe toți ceice târguiesc și comandă din articolele anunțate în foaia noastră, — să amintească că firma a cetit-o în ziarul acesta

Magazin de articlii pentru biserici și preoți.

GHEORGHE IANCOVICI ≡ ARAD ≡

Forray utca n-rul 2.

Postavuri de reverenzi, brâuri, preoțești, roșii, vânete și negre :

Aduc la cunoștința onoratului public că au sosit
noutățile de toamnă
în stofe, mătăsuri, flaneluri, delainuri, parcheturi, ciorapi împlețiți în temniță, și multe alte
: : articole cari nu se pot toate înșira : :

Cea mai bogată
magazie în articlii
pentru sfintele biserici
: serici și preoți :

(Ja 329—20)

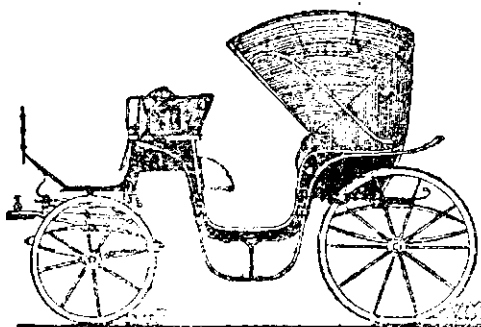
Heinrich Rastel

Ra 50—30

fabricant de trăsuri,

Sibiu, Strada Rosenanger 18.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că țin în depozit cele mai moderne **TRĂSURI** precum și totfelul de **CĂRUȚE**. Primesc ori-ce lucrare de reparare și transformare, vopsire și pregătire de șele în preț foarte ieftin. o o o

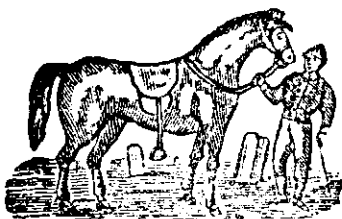
Va 87—30

Vad Gabor

curelar și șelar

ORADEA - MARE

(Nagyvárad), str. Körös n. 38.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că sub firma de mai sus am deschis un atelier modern pentru **curele și șele**

Țin în magazin totfelul de echipamente pentru trăsuri, pentru călărit și pentru vehicule. Mărfurile sunt fabricate din cel mai excelent material și se vând cu prețurile cele mai ieftine. — Primesc orice lucrări în branșa aceasta. Reparări se fac cu prețuri moderate.

Stofele alese de Direcțiune lucrare de a clasa primă.

Gheorghe Szöcs

croitor civil și militar român, Brașov
srađa Mihael-Weiss nr. 10 (casa proprie).

TELEFON: 488.

TELEFON: 488.

Deposit de cele mai nouă stoffe
indigene și din străinătate.

Serviciu prompt!

Prețuri solide!

So 306 20

Uniforme pentru școlari cele mai bune și mai durabile.

Karton Aladár

„Alba” fabrică de ghips Grăstia-Szászváros.

Oferă ghips fabricație proprie, fabricat după sistem englez brevetat, de-o soliditate mare deci un ghips

special de stucatură pentru sculptură

modele și alabastru

care poate suferi mare mixtură, expedit prompt și eventual pentru expediere mai târzie, cu prețurile cele mai moderate.

Faceți o încercare, deoarece

K 135—30

cine lucrează cu ghips „Alba” face economie în bani!

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea sau dacă ai dureri cari provin din aceasta, cum sunt dureri de dinți, sgârșiri, arsuri, apăsare, în stomac, iritație de vomare, greață, răgăieș. etc. folosește:

Purgativul de fiere (epehajtó) de Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
80 fleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M.

A R A D.

(Ro 227—104)

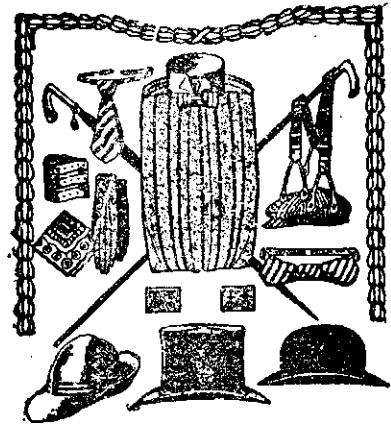
Anunț.

S'a deschis marea prăvălie de
modă pentru bărbați și copii

CINTEA și HAU

LUGOJ (Palatul reformat).

Avem onoare a atrage atențiunea on. public asupra prăvăliei noastre nouă și cu totul modernă, înzestrată cu marfa cea mai solidă și fină din patrie și străinătate, și astfel aranjată, încât suntem în plăcuta poziție de a satisface toate cerințele onor. public. În special suntem în plăcuta poziție a recomanda on. public specialitățile de albituri pentru bărbați, și de ghețe pentru bărbați, dame și copii. Rugându-ne de binevoitorul sprijin suntem

Cu stimă:

Cintea și Hau

Ci 99 60

Iniințată la anul 1780.

GUSTAV GROISBECK

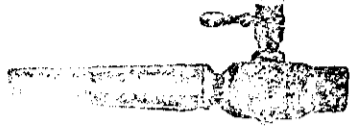
strungărie de lemn cu putere electrică.

SIBIU, Elisabethgasse nr. 1.

Execută tot felul de lucrări solide în
bransa strungăriei, lucrări de
lemn și galanterii, specialist pen-
tru roți cu spițe, premiate de
două ori cu medalie de aur.

Reparaturile se execută
prompt. Lucrări de mă-
sărie ieftine.

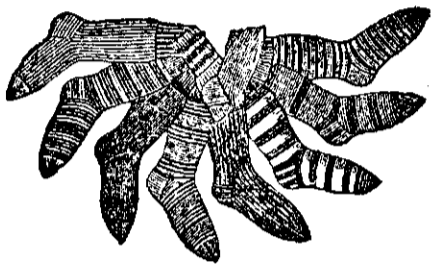
Go 185—15

H. Miklós J.

MI 12—60: ciasornicar,
Sibiu — Nagyszeben, Reispergasse 11
Cea mai ieftină sursă de cumpărat a totfelul de
CIASORNICE
de buzunar și de părete și
ciasornice deșteptătoare,
precum și articli optici.
Prăvălie de obiecte de
aur și argint signate
oficios.
Toate reparaturile se exe-
cută prompt și cu garanță.

Cumpărați fabricație indigenă!

CARL HEMPER

și fiul,

prăvălie de tricouri și împletituri,

SIBIU, strada Kempel 9.

Recomandă fabricațiile sale pentru cari garantează
anume: ciorapi, călțuni, mănuși, jachete pentru dame
și copii, ciorapi pentru turiști din păr de capră, haine
de copii și alte multe lucruri:

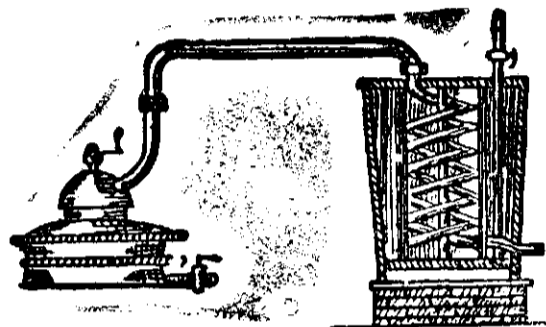
Ciorapi se pregătesc ieftin și bine.

En gros.

He 73—30

En detail.

CAZANE pentru ferberea rachiului

Aranjamente
pentru fabrici de
SPIRT.

MAȘINI pentru stre-
curatul vinului și pen-
tru opărire vaselor.

Prețuri moderate!
Condiții favorabile
de platire!

MAGYAR RÉZMŰÁRUHAZ, RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Ujpest, Strada Gyár nr. 15. (Ma 164—30)

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sporocasa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare societate pe acții în Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, Iniințată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocoste: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaiii de încredere ai societății. — Prospece, ta-
rife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite
oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” da informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare
fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECȚIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”).
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ABAD, BÉ.
KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN **Arad str. Lázár Vilmos nr. 2.** Telefon nr. 850.
(Ba 240—156)

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi, sau totfelul de reparații prompt și cu prețuri ieftine. Expediez ieftin rolete mecanice de pânză și trestie
- - - pentru ferestre - - -

(Fi 226—50)

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15—16.

TELEFON 909.

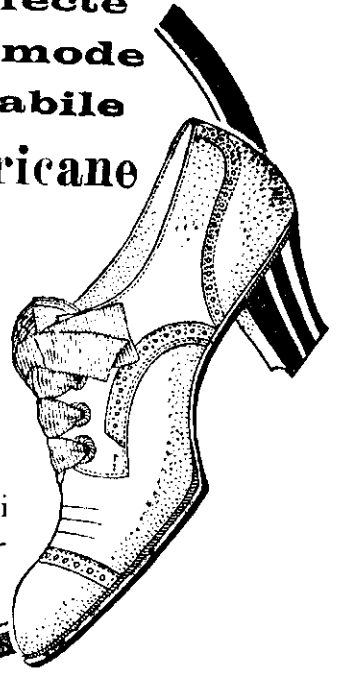
TELEFON 909.

THE VERA

American Shoe
Cele mai perfecte
Cele mai comode
și mai durabile
ghete americane

din timpul modern pentru dame, domni și copii se află numai în asortimentul prăvăliei de ghetă, pălării și articlii de modă pentru bărbați alui

Made by
Rice & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.

BUCHSBAUM és T-sa

ARAD. Telefon 442.

Cereți prospect!

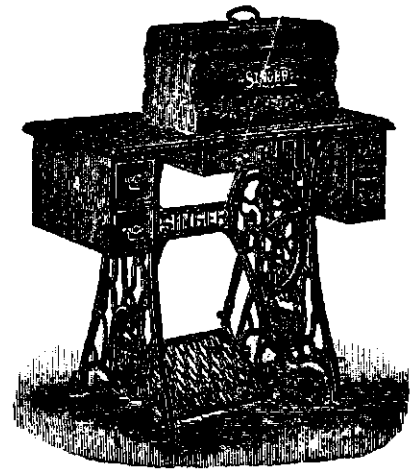
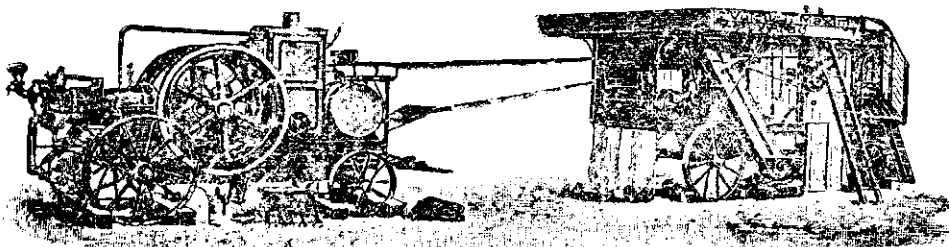
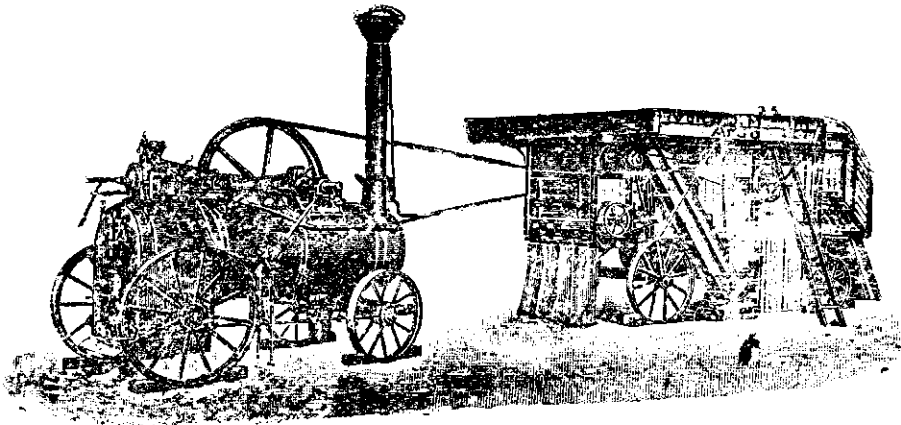
(Fi 238)

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 600.

Atrag atențiunea Onor. public asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de scierat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Cormie din America, mașini de cosit nutreț și, Garnituri compl. de treerat cu aburi sau motor. Uleiuri de mașină și motoară,

oarele, unsoare de mașină, saci, ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămănat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

(Fi 221—230)

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

In atențiunea băcanilor!

MORI pentru MAC
ȘI
CUMPENE

excelente și cu prețuri moderate se capătă la fabrica

THINSZ A.

BUDAPESTA, IX, str. Liliom 50.
Ti 163 60

Articole de casă de sticlă și porcelan, utensilii culinare, articole de argint, nickel și aramă, lampe, rame și picioare la aparate fotografice, cuțite, furculițe și linguri de alpaca și argint, articole de oțel »Sollingen«. — Mobile de fier, cămine perpetice, sobe, articole de toaletă și turiști, cu prețurile cele mai ieftine — se pot cumpăra la firma:

JOSEF JIKELI

SIBIU—HERMANNSTADT, Strada Cisnădiei 47.

Ji 34-60

EDUARD v. DERERA urmașul lui BADÓCSAY.

Temesvár-Josefstadt, Seud'or Platz 1.

TELEFON 374.

Telegrame: DERERA, Temesvár.

De 175-20

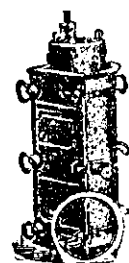
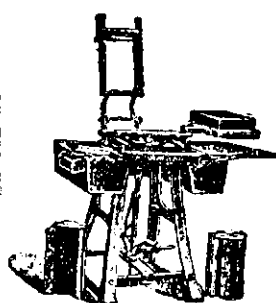

Recomandă depozitul său bogat în tot felul de *tinichea, ferecături* la *clădiri* și *mobile*. *Instrumente* pentru toate ramurile industriale, *Afriqué* de calitate primă, *colivii* pentru pasări, *mese de spălat* pentru culine, *patentate*, *dulapuri de ghiță*, *aparate* de făcut unt și *aranjamente* pentru culine, depozit mare de *vase trainice de fier*, *cuptoare „Meteor”*, *cuptorase „Triumph”*, vase de *aluminiu*, *impletitori de drot (sârmă)* și *sprizuri de vii*.

Serviciu atent, prețuri fixe și ieftine.

Valorizare de nisip!

Cine are nisip mult să ceară în interesul propriu următoarele cataloage și prospecte:

F. 3. *Forme și unelte* pentru pregătirea *artno'lor de beton*.
F. A. *Fabricarea țiglei de beton orându-tă la lucru de mână*.
Cs. G. 4. *Fabricarea țiglei de ciment pentru lucru de mână*.
B. B. 1. *Fabricarea blocurilor de beton*.
C. S. 1. *Fabricarea tablilor mozaic și ciment*.

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizarea nisipului.

SZANTO és BECK, ingineri Fabrică de mașini pentru industria de nisip.
BUDAPEST, VIII., Viola-utca 7 szam.

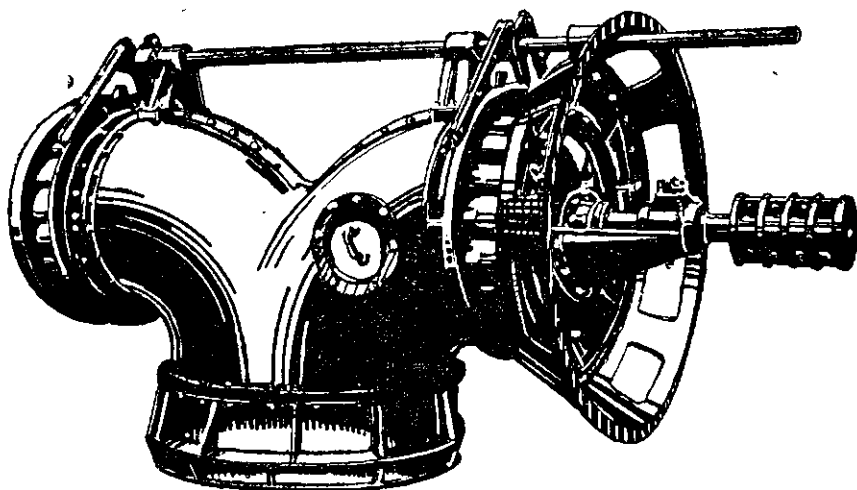
FRAȚII SCHIEL

fabrică de mașini, stabilimente pentru edificare de mori, turnătorie de fer în

BRAȘOV.

Cea mai mare fabrică de mașini din Ardeal.

Efectuește stabilimente de turbine, motoare și locomobile de ulei brut, „Corona”, mori mănate cu motoare și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmisiune, mașini de scărmanat și de tors lână.

FRANCIS-TURBINE

in cea mai bună și aprobată executare și cu efect cel mai mare și avantajos.

Si 50-60 III.

Nu e reclamă — ci realitate,

căci fiecare lucrează în interesul propriu, dacă orice trebuințe, și anume:

haine pentru femei, băr-

bați, băeți, fetițe, și pen-

tru copii, talii, jupoane,

halaturi și costume pen-

tru dame le cumpără dela

Magazinul Grünberger

Asortiment și prețuri fără concurență!

Cel mai bogat magazin de mărfuri de lână.

SIBIU—NAGYSZEBEN strada Cisnădiei Palatul comandantului de corp.

Filială în TIMIȘOARA (Temesvár) str. Principala (Fő-utca) vis-à-vis de farmacia LAHNER. Gu 389-20